

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Roger Örnberg

Aktieägares fordran mot eget bolag
-frågan om avdragsrätt vid konkurs

Examensarbete
20 poäng

Mats Tjernberg

Skatterätt

VT-01

Innehåll

SAMMANFATTNING	1
FÖRORD	3
FÖRKORTNINGAR	4
1 INLEDNING	5
1.1 Uppsatsens ämne och syfte	5
1.2 Disposition	6
1.3 Metod och material	6
2 AKTIEÄGARTILLSKOTT	7
2.1 Inledning	7
2.2 Allmänt	7
2.3 Aktieägartillskott i KamR:s praxis	11
2.3.1 Villkorliga aktieägartillskott och rätten till avdrag enligt 24 § 2 mom. SIL - Inledning	11
2.3.2 Fordran föreligger ej före stämmobeslut	12
2.3.3 Fordran föreligger före stämmobeslut	13
2.3.4 Kommentar	14
2.4 Kritik mot RSV:s synsätt	15
2.4.1 Inledning.	15
2.4.2 Varför en fordran skatterättsligt föreligger redan före stämmobeslutet.	16
2.5 Omvandling av villkorat aktieägartillskott till ovillkorat.	20
3 REGRESSFORDRINGAR.	24
4 ANSKAFFNINGSKOSTNAD PÅ FORDRINGAR	27
5 TERMEN FINANSIELLT INSTRUMENT I SIL	34
5.1 Den civilrättsliga innebörden	34
5.2 Den skatterättsliga innebörden.	36
5.2.1 Inledning.	36
5.2.2 Praxis från kammarrätterna- Inlåning till eget bolag utan lånehandling.	38
5.2.3 Praxis från kammarrätterna- Inlåning till eget bolag mot utfärdande av lånehandling.	39

5.2.4	Begreppet "utgiven".	41
5.2.5	Diskussionen i doktrinen	42
6	IL:S INFÖRANDE	50
6.1	Inledning- Allmänt.	50
6.2	Vissa skatterättsliga uttryck i IL	51
6.2.1	Hänvisningsfallen.	52
6.2.2	Avgränsningsfallen	53
7	AVSLUTNING	56
	LITTERATURFÖRTECKNING	58
	RÄTTSFALLSFÖRTECKNING	60

Sammanfattning

Uppsatsen behandlar förhållandet aktieägares fordran mot eget bolag och om det uppkommer en avdragsrätt för aktieägaren för fordringen vid en konkurs. Närmare bestämt om fordringen kan ses som ett sådant finansiellt instrument vilket omnämns i 24 § 2 mom. SIL. Det innebär i så fall att en fordran, för att ge förlustavdragsrätt vid en försäljning, inte behöver avyttras utan anses som avyttrad i och med konkursen. Problematiken i det här fallet ligger i att det inte finns några klara förarbetsuttalanden eller någon praxis från högsta instans som kan kasta ljus över vad som får tolkas in under begreppet ”finansiellt instrument”. Detta har lett till en flora av fall från kammarrätterna, vilket i sin tur har lett till att vi ibland har fått avgöranden med olika utgångsresultat trots att de har haft likartade förhållanden. Under dessa omständigheter har en osäkerhet spridits om vad som egentligen gäller i dessa och andra närliggande frågor. Uppsatsens syfte är att behandla just dessa frågor och visa på de olika åsikter som framkommit.

Uppsatsens första del berör olika sorters fordringar där jag först ser på aktieägartillskott, både villkorliga och ovillkorliga. Vad gäller det villkorliga aktieägartillskottet så är det RSV:s bestämda uppfattning att för tid innan bolagsstämmobeslut om återbetalning av tillskottet, så kan det inte föreligga någon giltig fordran. Det innebär i sin tur att någon avdragsrätt enligt 24 § 2 mom. SIL inte heller är möjligt. Avdragsrätt för tid efter beslut om återbetalning har inte besvarats i de berörda instanserna. Mot detta skall ställas de kritiker som menar att det visst föreligger en typ av fordran före ett stämmobeslut. Den typen av fordran tillsammans med den fordran som genom ett stämmobeslut är beslutad att återbetalas, faller under 24 § 2 mom. SIL och är på så vis avdragsgill, menar de.

Nästa del berör värderingsproblematik vid omvandling av villkorade aktieägartillskott till ovillkorade, dessutom likartade problem som rör regressfordringar. Här utvecklas RSV:s resonemang om varför det är skäligt

att sätta ned värdet vid en omvandling eller en regressfordrans uppkomst då de anser att i många fall är en sådan fordran utan värde eftersom det ses som utsiktslöst att någon återbetalning kommer att ske. Detta reagerar kritikerna emot och menar att vad man betalat in skall läggas till grund som anskaffningskostnad för fordringen.

Så långt kommen i framställningen går jag igenom begreppet ”finansiellt instrument”. Det föreligger ingen skatterättsligt definition men dock en civilrättslig, vilken har fått ligga till grund för de olika tolkningar som RSV och dess motparter har gjort. Fiscus förespråkar en tolkning vilken utesluter fordringar från begreppet i dess lydelse som ger avdragsrätt enligt 24 § 2 mom. SIL, men dess kritiker visar att det inte är alldeles självklart att det skall ges denna snäva betydelse.

Begreppet utmönstras i och med att IL börjar gälla och ersätts med andra uttryck. Dock är problematiken inte löst i och med det då det fortfarande förekommer mål i våra domstolar som rör äldre taxeringsår och dessutom så har lagstiftaren inte avsett att någon materiell ändring skall vara avsedd utom endast en redaktionell, vilket medför att samma frågeställningar enligt mitt förmenande, fortfarande är aktuella.

Förord

Ämnesvalet för min uppsats förde mig ut på en resa, vilken nu har kommit till vägs ände. Under resans gång stötte jag på en mängd personer vilka förtjänar mitt tack:

Först vill jag tacka min handledare, Mats Tjernberg, för hans stöd och vägledning. Förtjänas att omnämnas gör också Pontus Bergman på Ernst&Young Malmö för värdefulla tankegångar .

Dessutom vill jag nämna min gode vän Mikael Mideljung för hans orubbliga tro på min förmåga att slutföra detta arbete.

Störst tack går dock till min familj, som var stor men som utökats ytterligare under arbetets gång och numera uppgår till ett antal av fyra granna pågar och en älskad hustru, vilka skänkt mig stor glädje och öronproppar av god kvalité.

Svedala-Sjödiken april 2001.

Förkortningar

ABL	Aktiebolagslagen
IL	Inkomstskattelagen
JT	Juridisk Tidskrift
KRNG	Kammarrätten i Göteborg
KRNJ	Kammarrätten i Jönköping
KRNS	Kammarrätten i Stockholm
KRNSu	Kammarrätten i Sundsvall
NJA	Nytt Juridiskt Arkiv
Prop.	Proposition
RR	Regeringsrätten
RSV	Riksskatteverket
RÅ	Regeringsrättens årsbok
SIL	Lag om statlig inkomstskatt
SKM	Skattemyndigheten
SkU	Skatteutskottet
SN	Skattenytt
SOU	Statens offentliga utredningar
SvSkT	Svensk skattetidning
VPC	Värdepapperscentralen

1 Inledning

1.1 Uppsatsens ämne och syfte

Jag har valt att i mitt examensarbete ta en närmare titt på en av småföretagandets avigsidor, nämligen fordran mot sitt eget bolag, vilket sedermera går i konkurs. En sådan fordran kan ta sig uttryck i form av ett kapitaltillskott till bolaget eller ett vanligt lån. Även en fordran som uppkommit efter ett borgensinfrående för ett lån som bolaget haft kan komma ifråga, s.k. regressfordran. Ofta har dessa fordringar det gemensamt att aktieägaren gjort dessa ekonomiska ansträngningar för att bolaget skall kunna leva vidare. Man kan också tänka sig att de gjorts som en del av en nysatsning i bolaget. Vanligtvis så föranleder t.ex. ett lån till sitt eget bolag inga problem om vi förutsätter att alla kriterier för ett sådant lån är uppfyllda, dvs. t.ex. marknadsmässig ränta. Problem uppstår dock om ett bolag går i konkurs och aktieägaren sitter kvar med sin fordran på bolaget. En sådan fordran måste ses som utsiktslös att försöka försälja vidare då den anses som värdelös i och med konkursen. Här föreligger då en förlust för den enskilde fordringsägaren. I detta läget uppstår de problem som jag ämnar behandla. Fordringsägaren är självklart intresserad av att på något sätt få göra förlustavdrag för sin numera värdelösa fordran. Många menar att möjlighet därtill fanns i den numera upphävda SIL genom att man sa att en fordran måste omfattas av begreppet ”finansiellt instrument”, vilket omnämns bl.a. i 24 § 2 mom. SIL. Detta skulle i så fall innebära att en fordran som man har mot ett bolag ger avdragsrätt vid en konkurs. Många skattskyldiga försökte få igenom detta i sina deklARATIONER, vilket ledde till en uppsjö av rättsfall från kammarrätterna, vilka i många fall pekade mot olika håll i sina utgångar. Orsaken till skillnaderna från fall till fall är att det inte finns klara riktlinjer från varken lagstiftaren eller från högsta instans (RR). Problemställningen är fortfarande aktuell trots IL:s inträde och det av två skäl: Handläggningstiden i våra domstolar gör att många tvister rör

taxeringsår som har den gamla lagstiftningen och även om IL utmönstrat begreppet ”finansiellt instrument” så kvarstår fortfarande frågan om fordringens avdragsrätt vid en konkurs eftersom ingen materiell ändring av lagstiftningen är avsedd. Detta sagt utan att föregå framställningen nedan.

1.2 Disposition

Först i uppsatsen tar jag upp olika sorters fordringar och kring dessa närliggande frågor, t.ex. anskaffningskostnaden för en fordran. Detta därför att en grundförutsättning för ett förlustavdrag i ovannämnda fall är att det föreligger en giltig fordran. Efter det går jag igenom begreppet ”finansiellt instrument”, både det civilrättsliga och det omtvistade skatterättsliga. Kommentarer följer på detta och en titt på eventuella följder av IL:s införande.

1.3 Metod och material

Min uppsats har tillkommit efter tillämpning av sedvanlig juridisk metod, dvs. jag har använt mig av lagtext, litteratur och förarbeten. Dock har studerandet av rättspraxis inskränkt sig till underinstanserna då det i skrivande stund inte föreligger några avgöranden från högsta instans. Digniteten av ett avgörande från en underrätt kan självklart ifrågasättas, vilket också är en av poängerna med detta arbete. Eftersom det föreligger oklarheter i förarbetena och lagar så har också uttalanden i litteraturen fått en mera framträdande roll.

2 Aktieägartillskott

2.1 Inledning

Detta avsnitt kommer att handla om aktieägartillskott och om de kan ses som ett sådant finansiellt instrument som omnämns i 24 § 2 mom. SIL och därmed ge rätt till förlustavdrag. Sedan kommer en avdelning som handlar om omvandling av tillskott och de problem som uppstår i samband med en sådan. Först kommer en allmän del om själva institutet aktieägartillskott som följs av en genomgång av den praxis som kommit från de olika kammarrätterna.

2.2 Allmänt

Det vanligaste syftet med ett aktieägartillskott är att stärka ett bolags finansiella ställning för att t.ex. undvika att likvidationsskyldighet uppkommer. Detta sker genom att aktieägartillskottet ökar bolagets tillgångar utan att dess skulder ökar. Övriga möjligheter att undgå tvångslikvidation är exempelvis att tillföra bolaget medel genom nyemission till överkurs eller att nedsätta aktiekapitalet för att kvarvarande aktiekapital bättre skall överensstämma med registrerat aktiekapital.¹ Dessa två alternativ regleras noggrant i aktiebolagslagen för att ingen osäkerhet skall råda som kan leda till skada för bolagets borgenärer. Däremot finns inga lagregler kring aktieägartillskott, det är få uttalanden i förarbetena och sparsamt med praxis.

---

¹ Algotsson, Tomas Skatterättsliga frågor kring aktieägartillskott, SN 1993 s. 587.

Civilrättsligt så kan ett aktieägartillskott vara helt ovillkorligt eller ges med villkor om återbetalning. Man ser då de ovillkorliga aktieägartillskotten som rena kapitaltillskott. Vad gäller de villkorliga aktieägartillskotten så har skatteutskottet uttalat att dessa närmast kan jämföras med ett lån utan säkerhet.² Som ovan nämnts så regleras ej tillskotten i ABL, däremot så finns det vissa uttalanden i förarbetena. I lagberedningens förslag till lag om aktiebolag, SOU 1941:9 s. 568, sägs beträffande aktieägartillskotten:

”Men tillskott kan vidare tänkas ske med villkor om rätt till ersättning allenast ur uppkommande vinst för bolaget. Har tillskott med dylikt villkor ägt rum, torde det, då vinst ej finnes, icke åligga bolaget att i den årliga balansräkningen utföra ersättningsanspråket bland bolagets skulder.”

Aktieägartillskotten är således accepterade men utan att någon särskild reglering förefallit nödvändig.³

Tillskottet skall öka tillgångarna i bolaget och kan därför ske i form av en inbetalning, eftergivande av fordran eller tillskjutande av sakegendom till bolaget. Även en betalningsutfästelse från en solvent givare accepteras.⁴ Tillskottet lämnas i regel av samtliga aktieägare. Det kan även förekomma att tillskott lämnas endast av den störste aktieägaren eller av de största aktieägarna. Inget hindrar i princip att tillskott även lämnas av annan än aktieägare. Det avgörande är att tillskottet ökar det fria egna kapitalet.

Ett ovillkorligt aktieägartillskott utgör inte skattepliktig inkomst för mottagaren.⁵ Någon avdragsrätt för utgivaren föreligger inte vid den löpande taxeringen, däremot får beloppet räknas med som en del av anskaffningskostnaden för aktierna i det bolag som mottagit aktieägartillskottet. Ett villkorligt aktieägartillskott utgör inte heller skattepliktig inkomst för mottagaren, däremot så behandlas återbetalningen

---

² SkU 1984/85:2 s. 7ff.

³ Algotsson, s. 588.

⁴ NJA 1988 s. 620.

som vinstutdelning. Det innebär att återbetalningen därför endast kan ske om borgenårsreglerna i 12 kap. ABL är uppfyllda. Alltså, återbetalning kan ske först efter fastställande av balansräkning med fritt eget kapital. Beslut om fastställande och återbetalning skall fattas av bolagsstämman. Beslutet bör även ange att utbetalningen avser återbetalning av aktieägartillskott.

Skatterettsligt har återbetalning av ett villkorat aktieägartillskott behandlats som återbetalning av ett lån och inte som utdelning.⁶ I ett annat rättsfall RÅ 1988 ref. 65 har RR uttalat följande angående villkorade aktieägartillskott:

”En återbetalning av ett villkorligt aktieägartillskott till tillskottsgivaren själv skall enligt RR:s avgörande RÅ85 1:10 i skattehänseende behandlas som en återbetalning av lån. I detta ligger att återbetalningen medför inkomstbeskattning hos tillskottsgivaren endast inom ramen för realisationsvinstreglerna i 35 § 4 mom. Kommunalskattelagen. Vad nu sagts gäller enligt rättsfallet oberoende av om tillskottsgivaren vid återbetalningstillfället alljämt äger aktier i bolaget eller om han före återbetalningen har avyttrat sina aktier men behållit den rätt som han förbehöll sig vid tillskottsgivningen.”

I målet var fråga om återbetalning till annan än tillskottsgivaren. RR anknöt till RÅ85 1:10 och anförde:

”En konsekvens av de ställningstaganden som gjorts i rättsfallet får anses vara att också en återbetalning, som görs till någon som genom oneröst eller benefikt fång övertagit tillskottsgivarens rätt, skall- om inte särskilda omständigheter föranleder annat – i beskattningshänseende behandlas som om fråga vore om en återbetalning av lån.”

---

⁵ Handledning för beskattning av inkomst och förmögenhet m.m. vid 2000 års taxering

⁶ RÅ85 1:10, av rättsfallet framgår även att aktierna och förbindelsen om det villkorade aktieägartillskottet skall behandlas var för sig vid en avyttring.

I skattehänseende jämför man återbetalningen med återbetalningen av ett lån. Här stämmer således inte skatterätt och civilrätt, civilrätten ser ju återbetalningen som utdelning. Anledningen till avvikelsen har utvecklats i RÅ85 1:10:

”I skatterättsligt hänseende är emellertid utgångspunkterna för bedömningen annorlunda än i aktiebolagslagen. En förutsättning för att återbetalning skall kunna beskattas som utdelning måste i princip vara att den för mottagaren utgör avkastning på det i bolaget investerade kapitalet. Så är uppenbarligen inte fallet när återbetalning sker till tillskottsgivaren själv.”

Syftet med aktiebolagslagen är att skydda borgenärerna medan skatterätten skall beskatta inkomster.⁷ Avgörandet i ovan nämnda fall byggde på att återbetalning av kapital var skattefritt. Detta har numera ändrats då återbetalning av kapital i princip jämföras med utdelning och således beskattas som inkomst av kapital.⁸ I samband med skattereformen uttalades dock att någon ändring av nuvarande praxis i fråga om återbetalning av villkorade aktieägartillskott inte var avsedd.⁹

---

⁷ Algotsson, s. 593.

⁸ 3 § 1 mom. 34 st. SIL

⁹ Prop. 90/91 s. 308.

2.3 Aktieägartillskott i KamR:s praxis

2.3.1 Villkorliga aktieägartillskott och rätten till avdrag enligt 24 § 2 mom. SIL - Inledning

Kammarrätterna har i några fall behandlat problematiken med aktieägartillskotten vilka har relevans för detta arbete, dvs. när uppstår en fordran och kan en sådan fordran ses som ett finansiellt instrument med en medföljande avdragsrätt enligt 24 § 2 mom. SIL. Förutom detta så tar vi en titt på det fall när en omvandling sker av ett villkorligt aktieägartillskott till ett ovillkorligt. Först i detta avsnitt synar jag närmare en del av den praxis som utvecklats i kammarrätterna gällande villkorliga aktieägartillskott. Många av KamR:s domar har av de olika parterna överklagats till högre instans, dvs. RR, vilken förhoppningsvis inom en snar framtid kan avge några svar på några av de frågor som tillställts dem.

Om man jämför ovillkorliga aktieägartillskott med villkorliga aktieägartillskott så finner man att de ovillkorliga får räknas med i anskaffningskostnaden för aktierna vid en förlustsituation. Därmed så får man en automatisk avdragsrätt då aktier oomtvistat är att se som ett finansiellt instrument. Skulle man då anse att villkorliga aktieägartillskott är ett finansiellt instrument med avdragsrätt vid konkurs, så skulle det inte föreligga någon skillnad mellan de båda typerna av tillskott. Detta skulle kunna leda till att de flesta skulle välja att lämna villkorade tillskott istället för ovillkorade för att inte i onödan binda kapital i sina bolag och försvåra återbetalning av tillskottsmedlen, men ändå ha samma rätt till avdrag vid t.ex. konkurs.¹⁰

---

¹⁰ Gäverth, Leif ” Det finansiella instrumentet förblir ostämt ” SN 1999 s. 720

2.3.2 Fordran föreligger ej före stämmobeslut

Första frågan gällande villkorliga aktieägartillskott, som nämndes i inledningen, är om en fordran föreligger redan innan beslut om återbetalning tagits. Denna fråga är viktig såtillvida att den ger svar på om man kan gå vidare till nästa fråga, gällande om i sin tur en fordran kan ses som ett sådant finansiellt instrument som omtalas i 24 § 2 mom. SIL. Saken har diskuterats i några kammarrättsavgöranden, dock utan att ha fått sitt slutliga avgörande i ett avgörande från högsta ort, dvs. RR. RSV:s inställning i frågan har klargjorts i skrivelsen från 000210 "Några frågor rörande skattemässig behandling av vissa slag av fordringar m.m."¹¹, där man uttalar att: "Ett villkorat aktieägartillskott utgör för tiden innan beslut om återbetalning fattats av bolagsstämman i behörig ordning inte en fordran..."¹²

Stöd för denna inställning har man funnit i bl.a. KRNSu:s dom med mål-nr. 1252-1996 där man uttalar att:

"Ett villkorat aktieägartillskott lämnas mot krav på återbetalning. En återbetalning eller en skuldföring av tillskottet kan ske först efter fastställande av balansräkning med tillräckligt fritt eget kapital. Beslut om fastställande och återbetalning av nämnt tillskott skall fattas av bolagsstämman. Innan så skett kan någon återbetalning av aktieägartillskott inte lagligen göras. Den som kräver återbetalning får därigenom inte någon självständig möjlighet att påverka om och när denna eventuellt skall ske. En fordran mot bolaget kan vid angivna förhållanden inte anses uppstå förrän beslut om att skuldföra tillskottet har fattats..."

---

¹¹ Dnr. 1148-00/110, 000210 Några frågor rörande skattemässig behandling av vissa slag av fordringar m.m. Nedladdat från www.rsv.se . 2000-09-07

¹² o.a.a. s.4

Även KRNS dom med mål-nr. 7806-1999 anser att en fordran ej föreligger innan beslut om utbetalning tagits av bolagsstämman. Samma motivering används som i det förra fallet.¹³

2.3.3 Fordran föreligger före stämmobeslut

Mot detta skall ställas ett par domar där man ansett det motsatta, dvs. att en fordran faktiskt föreligger redan innan bolagsstämmobeslutet. I KRNSu:s dom med mål-nr. 2861-1998 så börjar man med att konstatera att visserligen kan den som kräver återbetalning inte påverka om och när återbetalning eventuellt kan ske och att återbetalning av ett villkorligt aktieägartillskott är förenat med betydande osäkerhetsmoment, men det föreligger en fordran. Denna typ av fordran som det villkorliga aktieägartillskottet ger upphov till kan varken anses vara avsedd för allmän omsättning på kapitalmarknaden eller av sådan beskaffenhet att den torde bli föremål för sådan handel. Alltså kan man konstatera att KRNSu i detta fall anser att det föreligger en fordran, om än osäker, för tid även innan beslut om utbetalning tagits. Även i KRNG:s dom med mål-nr. 2365-1998 där fråga var om en person som lämnat ett villkorligt aktieägartillskott i form av en revers till sitt bolag. Enligt reversen skulle bolaget återbetala beloppet så snart det fick möjlighet därtill. Kammarrätten anförde följande:

”Kammarrätten finner att återbetalning av villkorat aktieägartillskott i skatterättsligt hänseende enligt praxis skall behandlas som om fråga vore om återbetalning av lån, om inte särskilda omständigheter föranleder annat. Några särskilda omständigheter som föranleder att en återbetalning av nu ifrågavarande kapitalbelopp om 763 026 kr skall behandlas på annat sätt än som återbetalning av lån har inte framkommit i målet. En konsekvens härav är att rätten till återbetalning skall behandlas som en fordran. Av praxis

---

¹³ jmf. RÅ 1987 ref. 145

följer att denna fordran skall anses förvärvad genom ett med köp eller byte jämförligt fång.”

I fallet medgavs ej avdrag på den grunden att realisationsförlusten ansågs som fiktiv eftersom tillskottsgivaren sålt rätten till återbetalning för en bråkdel av det tillskjutna kapitalet bara några få dagar senare än datumet för tillskottet.

I en dom från KRNJ med mål-nr. 3993-1998 gör man den bedömningen att en fordran förligger innan stämmobeslut tagits, då man anser att ett villkorligt aktieägartillskott kan ses som ett lån utan säkerhet. I målet så hade klaganden lämnat ett villkorligt aktieägartillskott till sitt bolag år 1985. Bolaget försattes i konkurs 1993, men klaganden överlät rätten till återbetalning 1994. Klaganden medgavs inte avdrag vid taxeringen för 1994 eftersom förlusten ansågs ha uppkommit redan 1993 och inte vid överlåtelsen ett år senare.

2.3.4 Kommentar

Man finner här att det föreligger en skillnad i de bedömningar som de olika kammarrätterna gjort beträffande det eventuella fordringsförhållandet.

RSV:s åsikt är klar såtillvida att det kan inte föreligga någon fordran förrän stämmobeslut tagits om återbetalning. En konsekvens av detta är att man kan konstatera att föreligger det ingen fordran så kan det inte heller föreligga något finansiellt instrument. Intressant är att man i KRNSu:s dom med mål-nr. 2861-1998 anser att det föreligger en osäker fordran, men på grund av dennes beskaffenhet inte faller in under begreppet finansiellt instrument.

En fråga som uppkommer är om det efter stämmobeslutet kan anses vara så att den fordran som då föreligger är att anse som ett finansiellt instrument? På den frågan finns det inget svar då kammarrätterna i de aktuella målen nöjt sig med konstatera att det i alla fall för tid innan stämmobeslutet inte

kan föreligga något sådant på grund av ovan angivna förhållanden.¹⁴ Vi kan här konstatera att det blir upp till RR att svara på den frågan. I nuläget skulle detta kunna leda till att en eventuell avdragsrätt för en förlust på ett villkorligt aktieägartillskott vid en konkurs, skulle föreligga först sedan stämmobeslut tagits och en avyttring skett. Detta väcker i sin tur frågan om en verklig förlust är för handen då det troligtvis inte lär ske någon återbetalning av det villkorade aktieägartillskottet trots stämmobeslutet.¹⁵ En närliggande fråga är när man skall anse att förlusten uppkommer. Förlusten kanske skall anses som uppkommen vid tillskottstillfället beroende på omständigheter som bolagets ekonomiska status m.m., vilket innebär att någon avdragsrätt inte föreligger vid konkursen. Dessutom kan man ifrågasätta det giltiga i ett beslut om återbetalning om det ligger i nära anslutning till konkursen.

Skattemyndigheten kommer troligtvis att vägra avdrag med motiveringen att det inte rör sig om en verklig förlust, en så kallad fiktiv förlust,¹⁶ då den fordran som avyttrats efter konkursen är utan värde.

2.4 Kritik mot RSV:s synsätt

2.4.1 Inledning.

Skarp kritik har av Richard Arvidsson i artikeln ”Några synpunkter på den skatterättsliga behandlingen av kapitaltillskott som en aktieägare lämnar till sitt företag”¹⁷ riktats mot RSV:s förhållningssätt, där man gör gällande att det för tid innan bolagsstämmobeslut inte föreligger någon fordran vad gäller det villkorade aktieägartillskottet, och sålunda inte heller ett sådant finansiellt instrument som avses i 24 § 2 mom. SIL. Arvidsson gör gällande

---

¹⁴ se t.ex. KRNS:s dom med mål-nr. 7806-1999 (länsrättens motivering), även KRNSu:s mål-nr. 1252-1996.

¹⁵ Säkerligen kan man ifrågasätta beslutet också på den grunden att hur kan man ha medel att dela ut, då läget för företaget troligtvis lär vara prekärt.

¹⁶ Se prop. 1989/90:110 s.393ff.

¹⁷ SvSKT 9/2000 sid. 847ff.

att om RSV skulle få gehör för sin rättsuppfattning skulle användningen av villkorade aktieägartillskott i samband med företagsrekonstruktioner starkt begränsas. Han menar att RSV:s skrivelse är illa genomtänkt och betvivlar inte att RSV har haft vällovliga syften med sin skrivelse, t.ex. att förhindra en otillbörlig handel med återbetalningsrätter liksom att få till stånd en enhetlig rättstillämpning på detta område. Emellertid, menar han, ”är metoden att uppnå dessa syften felaktig och sätter gällande rättsregler och rättsprinciper ur spel. Detta slår givetvis undan benen för seriösa företagare och aktieägare.” Arvidsson anför vidare att om man skall ingripa mot otillbörlig handel med återbetalningsrätter skall man göra detta med hjälp av traditionella rättsmetoder och inte genom att tillämpa regler och principer som saknar både rättslig relevans och substans.¹⁸ I nästa del av framställningen ges en sammanfattning av kritiken som Arvidsson ger.

2.4.2 Varför en fordran skatterättsligt föreligger redan före stämmobeslutet.

Att det föreligger en fordringsrätt efter ett bolagsstämmobeslut om återbetalning av ett villkorligt aktieägartillskott är otvistigt mellan Arvidsson å ena sidan och RSV/Gäverth å andra sidan. Dock skiljer sig deras uppfattning åt då Arvidsson även gör gällande att den föreliggande fordringen är att se som ett finansiellt instrument i den lydelse begreppet har i 24 § 2 mom. SIL och därmed den åtföljande avdragsrätten vid en konkurs. RSV å sin sida tycker inte att den typ av fordringar som här omtalas faller under begreppets innebörd.¹⁹ Mer uppenbar är deras meningsskillnad när det gäller huruvida en förlust på en återbetalningsrätt där bolagsstämman ännu inte fattat något beslut om en återbetalning, eller om ett sådant beslut har fattats då bolaget av formella skäl inte kunnat skuldföra tillskottet som lån, skall ses som avdragsgill eller som en icke avdragsgill kapitalförlust. Som framgått ovan så anser RSV att det inte föreligger någon avdragsgill förlust

---

¹⁸ Arvidsson, SvSkT 9/2000 sid. 882.

¹⁹ Se mer därom nedan.

under nämnda förutsättningar eftersom det, enligt dem, civilrättsligt inte ens är en fordringsrätt för tid innan beslut om återbetalning. Arvidsson är av motsatt uppfattning och det av två orsaker.

För det första så anser han att en återbetalningsrätt även under tiden innan bolagsstämman fattat beslut om att återbetala det villkorade aktieägartillskottet civilrättsligt är en fordringsrätt.²⁰ Arvidsson menar att denna fordringsrätt inte riktar sig mot aktiebolaget utan istället mot aktieägarna, därför att de är skyldiga att på bolagsstämman rösta för en återbetalning när adekvat utdelningskapacitet föreligger. I annat fall kan tillskottsgivaren rikta sitt anspråk på betalning mot dem själva.²¹ Man skall alltså se det som så att det föreligger ett civilrättsligt avtal mellan tillskottsgivaren och aktieägarna som uteslutande är en rätt mot aktieägarna vilken gäller fram till dess bolagsstämman fattat beslut om återbetalning. På så sätt menar Arvidsson att eftersom skyldigheten att agera på bolagsstämman förutsätter att bolaget har utdelningskapacitet kan fordringsrätten betecknas som villkorad, dock i förhållande till aktiebolaget är ett aktieägartillskott alltid ovillkorat. Detta därför att i annat fall måste tillskottet skuldföras hos bolaget vilket skulle strida mot syftet med aktieägartillskott. Han fortsätter:

”Den villkorade rätten till utbetalning skulle i princip ha kunnat utfästas av aktieägarna oavsett om aktieägartillskott lämnats eller inte . Innan bolagsstämman har fattat beslut om återbetalning är återbetalningsrätten en förtursrätt till framtida utbetalningar från bolaget. Så fort som bolaget har tillräckligt med eget kapital kan innehavaren av förtursrätten (återbetalningsrätten) gentemot aktieägarna påfordra att utbetalning skall ske. I detta läge övergår fordringen på aktieägarna från att vara villkorad till att bli ovillkorad. När aktieägarna på bolagsstämman har röstat för en återbetalning övergår denna ovillkorade fordran på aktieägarna till en fordring på betalning hos aktiebolaget.”

---

²⁰ Arvidsson, SvSkT 9/2000 sid. 893.

Både Arvidsson och Lindskog menar att återbetalningsrätten är en fordringsrätt som är underkastad preskription även om denna inte får behandlas inom ramen för lagen om förmånsrätt. Dessutom är den av skadeståndskaraktär i den meningen att om en aktieägare åsidosätter vad han åtagit sig att göra blir han ersättningsskyldig gentemot tillskottsgivaren.²² Detta menar Arvidsson, talar för att vid en helhetsbedömning av återbetalningsrätten, det civilrättsligt även för tid innan beslut om återbetalning är en rättighet som dels är omsättningsbar på kapitalmarknaden, dels kan klassificeras som ett slags fordringsrätt.²³

För det andra anser Arvidsson att RR i rättsfallen RÅ 1988 ref. 65 och RÅ 1988 not 567 klargjort att en återbetalningsrätt under tiden innan beslut om återbetalning i behörig ordning fattats av bolagsstämman i skatterättsligt hänseende skall behandlas på samma sätt som en återbetalningsrätt som gäller för tid efter det att bolagsstämman har fattat beslut om återbetalning av det villkorade aktieägartillskottet.²⁴ I det första rättsfallet så uttalar RR explicit att:

”Det förhållandet att någon bindande förpliktelse att återbetala tillskottet inte uppkommer för bolaget förrän bolagsstämman beslutat om återbetalning och att därför en såsom ränta på tillskottskapitalet betecknad betalning som belöper på tid före bolagsstämmans beslut inte medför avdragsrätt för bolaget (RÅ 1987 ref.145) föranleder inte att en återbetalning av kapitalbeloppet skall behandlas på annat sätt än nu sagts.”

---

²¹ Arvidsson, SvSkT 9/2000 sid. 893.

²² Arvidsson, SvSkT 9/2000 sid. 866. Se även Lindskog, Stefan ”Om kapitaltillskott”, JT 1992/93 sid. 827-852. Lindskog menar också att överlåtelsen har en sakrättslig verkan.

²³ Arvidsson, SvSkT 9/2000 sid. 894.

²⁴ Ytterligare stöd ges i rättsfallet RÅ 85 1:10 då RR synes ha haft samma uppfattning då man ansåg att en aktieförsäljning i förening med försäljning av en återbetalningsrätt skulle behandlas som två separata transaktioner. Försäljningen av återbetalningsrätten beskattades enligt reglerna om försäljning av lös egendom.

I RÅ 1988 not 567 uttalar Riksskatteverkets nämnd för rättsärenden explicit att en återbetalningsrätt skatterättsligt skall behandlas som en fordran även för tid innan bolagsstämman har fattat beslut om återbetalning:²⁵

”En konsekvens av att återbetalning av ett visst aktieägartillskott skattemässigt behandlas som återbetalning av lån får anses vara att rätten till återbetalning skattemässigt skall behandlas som en fordran. Detta får anses gälla även för tid före det bolagsstämman beslutat om återbetalning.”²⁶

Arvidsson sammanfattar rättsläget med att det med all önskvärd tydlighet klargörs:

”...att en återbetalningsrätt under tiden innan bolagsstämman fattat beslut om återbetalning skall behandlas på samma sätt som en återbetalningsrätt som gäller för tid efter det att bolagsstämman i behörig ordning fattat ett sådant beslut. Inte nog med detta . Dessutom klargörs att en återbetalningsrätt skattemässigt skall behandlas som en fordran oavsett om bolagsstämman har fattat beslut om återbetalning av det villkorade aktieägartillskottet eller inte. Detta betyder med andra ord att en återbetalningsrätt i skatterättsligt hänseende alltid är en fordringsrätt oavsett återbetalningsrättens civilrättsliga karaktär. Detta rättsläge gäller givetvis inte bara vid återbetalning av villkorade aktieägartillskott utan även vid konkurssituationer.”²⁷

Arvidssons förhållningssätt angående de villkorliga aktieägartillskottens status före ett bolagsstämmobeslut, står i bjärt kontrast till den av RSV redovisade uppfattningen ovan. Vem som får rätt kan vara svårt att sja om,

---

²⁵ Arvidsson, SvSKT 9/2000 sid.894.

²⁶ Jmf dock RR:s dom den 27 november 1987 i mål 2224-1987. I domen uttalade RR – i anledning av fråga om rätt till avdrag för ett aktiebolag för ränta på ett erhållet villkorligt aktieägartillskott – att för tid före bolagsstämmans beslut om återbetalning ”föreligger inte någon bolagets förpliktelse...som kan jämföras med en skuld varå ränta kan utgå.”

²⁷ Arvidsson, SvSKT 9/2000 sid. 894-895.

men min egen uppfattning är att Arvidssons kritik och argument tycks mer välunderbyggda än RSV:s i detta fall.

2.5 Omvandling av villkorat aktieägartillskott till ovillkorat.

Med den osäkerhet som råder angående det villkorliga aktieägartillskottets ovissa framtid i tider av oro, t.ex. en hotande konkurs, ges ibland rådet att omvandla det villkorliga tillskottet till ett ovillkorligt. Detta skulle få till följd att tillskottsgivaren kan räkna in tillskottet som en anskaffningskostnad för aktierna,²⁸ vilka otvivelaktigt är att se som finansiella instrument. Vid en konkurs sedan så ges avdragsrätt enligt 24 § 2 mom. SIL.²⁹

RSV har i sin skrivelse angående fordringar m.m.³⁰ aviserat en ny syn på själva värderingen vid omvandlingen av ett villkorat aktieägartillskott till ett ovillkorat. Bakgrunden är ett fall från KRNJ med mål-nr.2984-1998, som av RSV överklagats till RR men som fortfarande väntar på prövningstillstånd.³¹

Fakta i målet är följande:

---

²⁸ Bl.a. så förordar Robert Pålsson detta i artikeln ” Behöver det finansiella instrumentet stämmas? ” SN 1996 s.527.

²⁹ Angående skatteeffekter vid omvandlingen skriver Thomas Algotsson i SN 1993 s. 598 i en artikel kallad ” Skatterättsliga frågor kring aktieägartillskott ” såhär: ”Ett eftergivande av ett villkor om återbetalning bör kunna behandlas på samma sätt som om man ger ett ovillkorat aktieägartillskott. Någon reaförlust bör inte beräknas för den som efterger villkoret. Ett eftergivande av villkoret om återbetalning torde i sig inte utlösa någon inkomstskattmässig beskattningseffekt. Genom omvandlingen får dock beloppet räknas som anskaffningskostnad vid beräkandet av anskaffningskostnaden för aktierna. För det fall man efterskänker en fordran är detta till sin natur en gåva. Ett eftergivande av ett villkor om återbetalning föreligger ligga nära detta. Eftersom det ovillkorliga aktieägartillskottet i vissa fall kan föranleda gåvoskatt bör även en eftergift av villkoret kunna leda till gåvoskatt i dessa fall. Genom eftergiften kan gåvoavsikt föreligga gentemot andra aktieägare. Denna gåvoskatt drabbar enligt vad som sagts ovan bolaget”.

³⁰ RSV:s skrivelse 000210 Dnr. 1148-00/110 ” Några frågor rörande skattmässig behandling av vissa slag av fordringar m.m.” Nerladdat 00.09.07

<http://www.rsv.se/skatter/skrivelser/skrivelser20000210.html>

³¹ Februari 2001

TN ägde samtliga aktier i Förvaltnings AB och lämnade ett tillskott till bolaget 1991. Några handlingar som utvisade om tillskottet var villkorat eller inte fanns inte. I årsredovisningen per den 31 december hade tillskottet tagits upp som extra ordinär intäkt med angivande att fråga var om ett villkorat tillskott. Bolaget försattes i konkurs 4 december 1992. Vid beräkning av reaförlust medtog TN tillskottet och angav att det innan konkursen omvandlats till ett ovillkorat tillskott. SKM vägrade avdrag. TN överklagade.

Länsrätten och kammarrätten fann på samma grund att tillskottet skulle medräknas i anskaffningskostnaden för aktierna. Kammarrätten uttalade i sina domskäl bl.a. följande:

”Såsom länsrätten anfört har TN som ensam aktieägare i bolaget själv kunnat bestämma över tillskottets utformning. Någon annan aktieägare har således inte kunnat påverkas härav. Vid sådant förhållande framstår enligt kammarrättens mening ett upprättande av en handling utvisande att en omvandling skett från villkorat till ovillkorat tillskott inte som nödvändigt. Vidare delar kammarrätten länsrättens uppfattning att det inte finns skäl att ifrågasätta att TN avstått från de villkor som kan ha varit förbundna med det lämnade aktieägartillskottet. TN är därför, såsom länsrätten funnit, berättigad att tillgodoräkna sig beloppet som anskaffningskostnad för aktierna i Förvaltnings AB.”³²

RSV har överklagat målet och gör gällande att man måste värdera tillskottet vid tidpunkten för när det lämnas. Detta gäller oavsett om det t.ex. är fråga om apportegendom eller det fallet att en fordran tillskjuts bolaget. Samma gäller, enligt RSV:s uppfattning, för en redan befintlig fordran på bolaget som omvandlas till ett ovillkorat tillskott. Värdet vid tidpunkten för

---

³² Rättsfallsprotokoll 35/99. Nedladdat från <http://www.rsv.se/skatter/rattsfallsprotokoll/997protokoll199935.html>. Nedladdat den 8/1-2001.

omvandlingen bör vara det avgörande när man ska bestämma med vilket belopp ett tillskott ska ha anses ha skett.

RSV gör i överklagandet gällande bl.a. att om bolaget inom en inte alltför avlägsen framtid går i konkurs är det mycket som talar för att tillskottet saknade värde redan vid tidpunkten för omvandlingen av fordran. Samma förhållande bör, enligt verkets ställningstagande i den överklagade domen, gälla om det är fråga om ett villkorat tillskott som omvandlas till ovillkorat vid en tidpunkt då det är uteslutet att tillskottsgivaren skulle kunna förväntas få tillbaka sitt tillskott.

För att avdrag för reaförlust i dessa fall ska kunna medges anser RSV att antingen ska ett ovillkorat tillskott i form av pengar eller egendom av verkligt värde ha lämnats, eller en omvandling skett av ett tillskott eller en fordran vid en tidpunkt då bolaget kunde förväntas betala tillbaka hela eller del av beloppet.³³

Leif Gäverth utvecklar kritiken ytterligare mot KRNJ:s dom i SN 1999 s. 721:³⁴

”..Likaså förekommer det att skattskyldiga inför en konkurs låter omvandla fordringar på sina bolag till ovillkorade aktieägartillskott. Dessa fordringar utgör i flertalet fall inte lån i vanlig bemärkelse utan består i stället ofta av inestående ej uttagen lön, ränta, kostnadsersättning etc. Vidare har den icke uttagna lönen etc. i allmänhet inte föranlett beskattning hos delägarna vid fordrans uppkomst, eftersom bolaget inte har kunnat utbetala några medel till ägarna. Då dessa fordringar i sådana situationer i allmänhet är värdelösa, kan det enligt min uppfattning ifrågasättas om sådan fordran i alla situationer verkligen kan omvandlas till ett tillskott. Vad är det för slag av tillskott (berikande), sett med utgångspunkt från det mottagande bolaget, att i praktiken inte längre vara återbetalningsskyldig för en skuld som ändå inte kan betalas och där ett avstående från anspråken mot bolaget inte förbättrar dess ställning och där fordran dessutom inte heller förväntas kunna komma

---

³³ RSV:s skrivelse 000219, Dnr. 1148-00/110 s. 5

att ge utdelning i den förestående konkursen? Man torde enligt min mening i vart fall kunna kräva att en betalning till bolaget, eller för dess räkning m.m. påverkat bolagets egna kapital för att fråga skall vara om ett ovillkorat tillskott”.

Längre fram skall avhandlas en del kritik som framkommit mot RSV:s ställningstagande.

---

³⁴ Leif Gäverth, SN 1999 s.715ff ” Det finansiella instrumentet förblir ostämt ”.

3 Regressfordringar.

En närliggande fråga i detta sammanhang är frågan om en regressfordran, som uppkommit då en aktieägare tvingats infria ett borgensåtagande gentemot sitt bolag, är avdragsgill vid en konkurs enligt 24 § 2 mom. SIL. En inte alltför ovanlig situation vilken också RSV uppmärksammat i sin skrivelse, där man konstaterar att för avdrag krävs att borgen ingåtts i och för den av den skattskyldige bedrivna näringsverksamheten vilket inte är fallet vid ägarens borgen för bolagets skuld.³⁵ RSV:s uppfattning är att en sådan fordran inte är ett finansiellt instrument i den lydelse som återfinns i 24 § 2 mom. SIL. Grunden för detta finner man enligt skrivelsen i KRNG:s dom med mål-nr. 5469-1998 (lagakraftvunnen) där kammarrätten avslog den skattskyldiges överklagan och utan egen motivering instämde i länsrättens bedömning. Länsrätten anförde att:

”Av lagen följer att för att en avdragsgill realisationsförlust skall uppkomma krävs att en avyttring skett. N.N. har p.g.a. sitt borgensåtagande tvingats betala bolagets skulder efter det att bolaget trätt i konkurs. N.N. har därvid fått en regressfordran gentemot bolaget, som får anses sakna värde. Hon menar därför att hon gjort en realisationsförlust som är avdragsgill. Emellertid har ingen avyttring skett och fråga är inte heller om ett finansiellt instrument som utgivits av bolaget, varför någon realisationsförlust i lagens mening inte föreligger.”

Även KRNG:s dom med mål-nr. 171-1999 (överklagad) får tjäna som stöd för RSV:s uppfattning, i vilken man återigen kommer till resultatet att en regressfordran inte är att se som ett finansiellt instrument. En intressant fråga som berörs i det nämnda fallet och som osökt för oss in i nästa del av framställningen är att visserligen så föreligger det en fordran, dock ej en som kan konstituera en avdragsrätt enligt 24 § 2 mom. SIL menar RSV.

---

³⁵ RSV:s skrivelse, sid. 4

Vilket värde skall fordran ha vid en avyttring och en eventuell realisationsberäkning. Värderingen av en regressfordran skall enligt RSV:

”...ske när denna uppstår och inte när bolaget tar upp lån i banken eller när borgensmannen ingår borgensförbindelsen (enkel eller proprieborgen). Värderingen av regressfordran innebär i de flesta fall att denna är värdelös redan vid regressrättens uppkomst. I allmänhet tvingas borgensmannen (delägaren) att infria sitt borgensansvar på grund av att bolaget inte är solvent. Ofta sker en konkurs inte alltför lång tid därefter. Avyttras regressfordran kan man i många fall anta att den vid dess uppkomst inte var värd mer än vad borgensmannen sedermera fick när han avyttrade den. I vart fall är det den presumtion den skattskyldige ska motbevisa.”

RSV bygger sitt ställningstagande på bl.a. följande domar från kammarrätterna: KRNG dom med mål-nr.3780-1997 (prövningstillstånd meddelat av RR, mål-nr. 5193-1998) och dom med mål-nr. 5469-1998 (lagakraftvunnen) dessutom i KRNS dom med mål-nr. 5512-1998.

Det är visserligen så att i många fall kan en regressfordran som uppkommit genom en borgensförbindelse ha ett lågt eller inget värde. Problemet är att kunna bestämma ett eventuellt marknadsvärde på regressfordringen med utgångspunkt från infriandet. Vid en sådan värdering påverkar bl.a. sådana faktorer som bolagets soliditet, tillfällig avsaknad av betydande kapital eller en nära förestående säker intäkt av betydande storlek.³⁶ Man skulle också kunna göra gällande att i och med att risken för infriande uppkom då borgensmannen skrev på borgensförbindelsen, dvs. att borgensmannen ådrar sig ett latent betalningsansvar som han icke kan komma undan med mindre än att han infriar säkerheten eller bolaget betalar sin skuld till långivaren, så skulle man kunna hävda att förlusten bör beräknas med utgångspunkt i den ursprungliga risken. På så sätt skulle man ta hänsyn till att borgensmannen inte själv kunnat påverka vare sig tidpunkten för infriandet av

---

³⁶ Berglöf Sigvard, ”Infriande av borgen, en fråga om avdrag.” SvSkT 2/99 sid. 144.

borgensförbindelsen eller vilken risk han tog då han tecknade borgen. Dessutom så skulle man beakta den reella förlust som uppkommit för den förlustdrabbade.³⁷ Vad som talar emot en sådan tolkning är att de slutliga ekonomiska konsekvenserna är inte kända när borgen tecknas och det torde genomgående vara svårt att bedöma dessa vid denna tidiga tidpunkt. Till hjälp vid en sådan beräkning är naturligtvis skälet till att borgensförbindelsen krävs samt bolagets ekonomiska ställning vid borgensteckningen. Detta skulle enligt Berglöf väl ansluta till reglerna om avdrag för förlust på fordringar.³⁸ Dessutom så skulle aktieägaren istället för att ställa säkerhet i form av ett borgensåtagande kunnat t.ex. lämna ett ovillkorligt aktieägartillskott vilket i sin tur lett till att han kunnat räkna in det tillskottet till anskaffningskostnaden för aktierna. Mer om anskaffningskostnader för fordringar finns att läsa om under punkten 4.

Vad jag vill visa här är att det inte är alldeles självklart att en sådan regressfordran, vilken omnämns ovan, är utan värde vid ett infriande utan att det kanske föreligger en fordran vilken skall jämföras med andra liknande fordringar, typ lånefordringar. Vad gäller det finansiella instrumentet så har RSV deklarerat att regressfordringar inte är att anse som ett sådant som ger avdragsrätt enligt 24 § 2 mom. SIL på grund av att först så anser man att enkla fordringar överhuvudtaget inte omfattas av den regleringen plus att man anser att en regressfordran i ett sådant här fall är utan värde då man sätter det eventuella avyttringsvärde man kan erhålla som anskaffningsvärde för fordringen.

---

³⁷ o.a.a. sid. 145.

³⁸ o.a.a. sid. 144.

4 Anskaffningskostnad på fordringar

I en artikel i SN från år 2000 s.587ff betitlad ”Anskaffningskostnad på fordringar.” går Lars Söderlund till hårt angrepp på RSV och deras ställningstagande, som enligt hans förmenade saknar stöd i gällande rätt. Söderlund menar att anskaffningskostnad skall beräknas på kontant erlagd köpeskilling och säger att detta kan tyckas självklart, men att RSV i sin skrivelse³⁹ tillkännagivit en annan uppfattning som säger att man kan frångå en fordrings nominella belopp som anskaffningskostnad om det vid fordringens uppkomst står klart att återbetalning inte kommer att ske, t.ex. vid lån till bolag i likviditetskris där bolaget senare försätts i konkurs. Till stöd för sin uppfattning redovisar RSV två kammarrättsdomar och rättsfall från RR avseende värdering av lågförräntade fordringar som erhållits i vederlag vid avyttring av aktier och fastigheter.⁴⁰ Söderlund invänder mot att RSV så okritiskt lägger några enstaka underrättsavgöranden till grund för sitt ställningstagande, varav ett dessutom är överklagat till RR.⁴¹ Han anför vidare att som Leif Gäverth tidigare påpekat,⁴² så kan inte kammarrättsavgöranden, vare sig enstaka eller flera med samma utgång, anses utgöra en rättskälla med samma tyngd som prejudikat från RR. Söderlund menar att de kammarrättsavgöranden som åberopas är alltför knapphändiga i sina motiveringar i fråga om anskaffningskostnadens beräkning för att kunna ge någon vägledning i frågan. Det saknas t.ex. resonemang om hur skillnaden mellan det faktiskt utgivna vederlaget för fordringarna och den av domstolen fastställda anskaffningskostnaden skall behandlas skattemässigt.⁴³

---

³⁹ se ovan nämnda skrivelse

⁴⁰ KRNS :s dom med mål-nr 6374-1999, KRNG:s dom med mål-nr 2152-1993, Rå 85 1:89, RÅ 1987 ref. 102, RÅ 1988 ref. 148.

⁴¹ SN 2000 s. 591.

⁴² SN 1998 s. 855ff.

⁴³ SN 2000 s. 591.

Slutsatsen att vad den skattskyldige kontant betalat för förvärv av egendom skall läggas till grund för beräkning av egendomens anskaffningskostnad vid realisationsvinstbeskattning kan tyckas självklar och stöder sig på, enligt Söderlund, gällande rätt där bl.a. SIL ger viss vägledning i frågan. I 24 § 1 mom. SIL ges följande allmänna stadgande angående beräkning av realisationsvinst:

”Vid beräkning av realisationsvinst skall såsom intäkt tas upp det vederlag som överenskommit för den avyttrade egendomen med avdrag för försäljningsprovision och liknande kostnader. Avdrag får – i den mån inte annat anges – ske för alla omkostnader för egendomen (omkostnadsbeloppet), således för erlagd köpeskilling jämte inköpsprovision, stämpelskatt o. dyl. (ingångsvärdet) och för vad som nedlagts på förbättring av egendomen (förbättringskostnad) m.m.”

Även i 44 kap. 14 § IL ges ledning i frågan med följande stadgande:

”Med omkostnadsbelopp avses, om inte annat föreskrivs, utgifter för anskaffning, (anskaffningsutgifter) ökade med utgifter för förbättring (förbättringsutgifter).”

Förarbetena ger i utredningen om reformerad inkomstbeskattning (RINK) en sammanfattning av rättsläget på följande sätt i sitt förslag till 1990 års skattereform (SOU 1989:33 s.29f):

”I praxis värderas vederlag vid kapitalinkomstbeskattningen till marknadsvärde. Som exempel härpå kan anges värderingen av räntefria skuldebrev när dessa erhålles som vederlag vid egendomsförsäljning. I RÅ 1987 ref. 102 har angivits att försäljningsintäkten i dessa fall ”beräknas med utgående från reversens nuvärde vid överlåtelse tillfället”. I RÅ 1987 ref. 89 I och II har RR gjort bedömningen att en hyresrätt till en bostadslägenhet inte kan anses ha något värde vid beräkningen av reavinst och reaförlust. Bedömningen innebär knappast ett frångående av

marknadsvärderingsnormen, utan beror på de legala restriktioner som finns då hyresrätter enligt gällande lagstiftning i 12 kap. 65 § jordabalken inte kan överlåtas mot vederlag.

Värdet på de vid egendomsförsäljning avdragsgilla omkostnaderna för egendomens anskaffning och förbättring beräknas likaså med utgångspunkt från marknadsvärdet. Exempelvis har i RÅ 1986 ref. 48 anskaffningskostnaden för aktier förvärvade genom kvittning mot räntefria reversfordringar ansetts vara reversernas efter marknadsränta diskonterade värde vid tidpunkten för aktieförvärvet.”

1992 års företagsskatteutredning lämnade följande beskrivning av rättsläget vid s.k. koncerninterna aktieöverlåtelser jämlikt 2 § 4 mom. 10 st. SIL:⁴⁴

”AB A äger andelar i dotterföretaget AB C med verkligt värde 100 mkr och anskaffningsvärde 1 mkr. A avser att sälja andelarna till det från A fristående AB D. Som förberedande åtgärder bildar A ett dotterbolag, B med ett kapital på 100 000 kr. Vidare överlåter A andelarna i C till B för 100 mkr mot vederlag av nyemitterade andelar i B. B övertar A:s anskaffningsvärde, 1 mkr för andelarna enligt koncernregeln. Anskaffningsvärdet hos A för de nyemitterade andelarna i B kommer att utgöras av marknadsvärdet av andelarna i C, alltså 100 mkr. A kan alltså sälja samtliga andelar i B till D för verkliga värdet 100.1 mkr utan att vinst uppkommer.”

Även doktrinen har uttalat sig i denna fråga. Söderlund pekar bl.a. på vad Lodin m.fl. konstaterat, nämligen att försäljningsintäkten för säljaren normalt är lika med anskaffningskostnaden för köparen. Behandlingen av intäkter och kostnader vid realisationsvinstbeskattningen är således i huvudsak reciprok.⁴⁵

Alhager har sammanfattat rättsläget på följande sätt. Vid onerösa förvärv är utgångspunkten att anskaffningsvärdet utgöres av vad som faktiskt erlagts.

---

⁴⁴ Omstrukturerings- och beskattning, SOU 1998.1, s.393f.

⁴⁵ Lodin, Lindencrona, Melz, Silfverberg, Inkomstskatt – en läro- och handbok i skatterätt, 7:e uppl., s.157.

Vid icke onerösa förvärv tillämpas antingen kontinuitet eller marknadsvärdet vid förvärvstidpunkten för att fastställa förvärvarens anskaffningsvärde, varvid marknadsvärdemetoden synes tillämpas då överlåtaren typiskt sett beskattas för transaktionen.⁴⁶

Söderkund avslutar med en titt på den praxis som utvecklats med anledning av den aktuella frågan, där han menar att RR i flera domar under senare årtionden fastslagit att försäljningsintäkt vid beskattning av realisationsvinst skall beräknas efter det mottagna vederlagets marknadsvärde. Som exempel anger han RÅ 1:89, RÅ 1987 ref. 102 samt RÅ 1988 ref. 148.⁴⁷

På motsvarande sätt har RR i RÅ 1986 ref. 48 slagit fast att anskaffningskostnaden skall beräknas utifrån marknadsvärdet på det vederlag som förvärvaren utgivit för den förvärvade egendomen. Söderlund anför vidare att Melz har i en kommentar till rättsfallet konstaterat att RR därmed fastslagit att anskaffningskostnaden skall beräknas lika med lämnat vederlag vid byten av värdepapper.⁴⁸ Dessutom menar Söderlund att RR:s praxis på senare tid har bekräftats av Skatterättsnämnden i ett opublicerat förhandsbesked angående beräkning av anskaffningskostnaden för nyemitterade aktier som lämnats som vederlag vid en koncernintern överlåtelse.⁴⁹ Skatterättsnämnden konstaterade att anskaffningskostnaden på de nyemitterade aktierna i dotterföretaget NYAB, som ett moderföretag skulle erhålla i utbyte mot sin aktier i X AB, skulle utgöras av marknadsvärdet på aktierna på aktierna i X AB.

Slutsatsen⁵⁰ Söderlund drar av denna uppräkningskostnad är att anskaffningskostnad (eller med Inkomstskattelagens terminologi: anskaffningsutgiften) på realisationsvinstbeskattad egendom beräknas enligt reciprocitetsprincipen. I det fall köpeskillingen för egendomen utgivits kontant i svenska kronor, är

---

⁴⁶ Alhager, Anskaffningsvärde i samband med beskattning av indirekt förmån, SN 1999 s. 223ff.

⁴⁷ SN 2000 s.589.

⁴⁸ SN 1988 s. 293.

⁴⁹ SN 1997 s. 707f. punkt 2.2

⁵⁰ SN 2000 s. 589f.

det uppenbart att anskaffningskostnaden är lika med betalningens nominella belopp. Vid betalning med sakenegendom, anför han vidare, såsom ex.vis vid byte, utgöres anskaffningskostnaden av marknadsvärdet (på förvärvsdagen) av vad som utgivits för förvärvet. Det är inte förenligt med reciprocitetsprincipen att lägga värdet av vad som förvärvats till grund för anskaffningskostnaden, oavsett eventuell diskrepans mellan utgivet vederlag och fordringens marknadsvärde.⁵¹

Med denna bakgrund gör Söderlund gällande att RSV:s uppfattning att fordringens marknadsvärde skall läggas till grund för beräkning av anskaffningskostnaden, saknar stöd i svensk rätt. Han menar att RSV, och domstolarna i de kammarrättsdomar som åberopas av RSV, har missuppfattat rättsläget.

Detta är kraftig kritik som inte är utan poäng och precis som Söderlund påpekar så är argumentationen ytterst knapphändig både i skrivelsen och överklagandet i KRNJ:s dom med mål-nr. 2984-1998, som behandlats ovan. I artikeln kritiseras den brist på analys av effekterna av om anskaffningskostnaden skulle fastställas till den förvärvade egendomens marknadsvärde. Söderlund använder ett exempel för att åskådliggöra vad han menar:

”A äger samtliga aktier i AB X, som har ekonomiska problem. För att möjliggöra att AB X kan betala leveranser av material, som är nödvändiga för den fortsatta driften, lånar A ut 100 tkr till AB X. Marknadsvärdet av A:s sålunda förvärvade fordring på AB X kan – med hänsyn till AB X:s betalningssvårigheter – bedömas vara 5 tkr. AB X nödgas efter ytterligare en tid begära sig i konkurs. A får ingen utdelning på sin oprioriterade fordring. A:s förlust på sin investering i AB X uppgår – förutom förlust på medel som betalats för aktierna i AB X – till 100 tkr.

Med RSV:s synsätt skulle A:s anskaffningskostnad på fordringen uppgå till 5 tkr. Om A genom avyttring av fordringen för 1 krona skulle realisera

---

⁵¹ Här bortses från sårället med felaktigt betecknade rättshandlingar.

förlusten, skulle realisationsförlusten, före kvotering uppgå till 5 tkr, medan A:s reella förlust skulle uppgå till 100 tkr.”

En berättigad fråga som borde ha tagits upp av RSV är hur mellanskillnaden mellan A:s reella förlust och förlusten enligt RSV:s synsätt, dvs. i exemplet $100 - 5 = 95$ tkr, skatterättsligt skall behandlas. Är det en avdragsgill förlust överhuvudtaget? En tänkbar variant kan ju vara att man ser de 95 tkr som ett ovillkorligt aktieägartillskott som får läggas till anskaffningskostnaden för aktierna vid en reaförlustberäkning (numera kapitalförlust enligt nya IL). I artikeln frågas vidare:⁵² När skall i så fall avdrag medges; vid utlåningstillfället eller vid avyttringstillfället? Om det inte är en avdragsgill förlust; vilken typ av kostnad är det då och varför är den kostnaden inte avdragsgill, avslutar han denna del. En försiktig gissning från min sida kan vara att RSV inte ser det som en förlust. Skulle det ändå anses som en förlust, så kommer den inte att vara avdragsgill då förlusten ses som en personlig levnadsomkostnad. Se mer om kapitalförluster.⁵³ Men i sådana fall

---

⁵² SN 2000 s.590.

⁵³Begreppet kapitalförlust inom näringsverksamhet utmönstrades 1997 (SOU 1995:137, prop.1996/97:154, bet. 1997/98 SkU2, SFS 1997:851). Tidigare stod det för en kategori av onormala förluster utan avdragsrätt eftersom de inte genom en realisation ens kunde hänföras till kategorin realisationsförluster. Genom rättsutvecklingen i praxis och genom lagstiftning 1984 inskränktes successivt denna kategori av icke avdragsgilla förluster. I slutändan kvarstod bara ett fåtal olika förluster, varav förluster genom stöld var de viktigaste. T.ex. I RÅ 1986 ref. 148 ansåg RR förlust genom rån „stöld m.m. ha blivit en påtaglig och återkommande risk i verksamhet som banker bedriver och medgav därför avdrag, men i RÅ 1994 ref. 27 ansågs stöld grund av inbrott i en livsmedelsbutik alltså vara en onormal förlust och avdrag medgavs därför inte på förlust av kontanta medel. Detta rättsfall blev det fall som ledde fram till att man avskaffade kapitalförlustbestämmelsen 1997. Avdragsrätt föreligger nu även för denna typ av förluster i näringsverksamhet. Dock föreligger en viss begränsning vilken införts i 23 § anv.p. 1 4 st. KL, vilken stipulerar:

”Till kostnad i näringsverksamhet hänförs vidare, utöver förluster som avses i punkt 33, andra förluster som har uppkommit i verksamheten, om inte särskilda skäl mot avdragsrätt föreligger”.

Avdragsbegränsningen kan enligt förarbetena (prop. 1996/97:154 s.57) uppstå när det föreligger en förlust av kontanta medel genom brott och ”om förlusten har sin grund i brottslig gärning av verksamhetens ägare eller någon denne närstående.”

Vad gäller avdragsrätten för fysiska personer så kan konstateras att lagändringen 1997 inte avsåg inkomstslagen tjänst och kapital. För inkomstslaget kapital del, kan tilläggas. att avdragsförbudet för kapitalförluster över huvudtaget inte gäller vid realisationsbeskattningen. Utanför inkomstslaget näringsverksamhet har avdragsförbudet

borde detta ha nämnts. Man kan tänka sig att RSV menar att man skall se till den verkliga innebörden i alla transaktioner, dvs. ett genomsynsresonemang. Söderlund tycker att man borde leda utvecklingen i den riktningen att man likabehandlar aktieägares investering i fordring, aktieägartillskott respektive aktier. Detta skulle innebära för detta arbetes del att problemet med vad som skall rymmas inom begreppet ”finansiellt instrument” skulle vara löst, då alla investeringar som aktieägare gör i sitt företag, se ovan, skulle falla under begreppet och i alla fall med nuvarande lagstiftning⁵⁴ ge avdragsrätt. Söderlund⁵⁵ efterlyser en genomgripande förändring av beskattningen av ägare till små och medelstora företag, då nuvarande lagstiftning beskattar investeringar och avkastning därav, på helt olika sätt, beroende på i vilken form investeringarna sker. Nuvarande ordning leder till skattearbitrage, som i sin tur leder till snedvridning av investeringar på grund av skatteskal.

---

för kapitalförluster begränsad självständig betydelse. Detta hänger bl.a. samman med att förluster inte sällan kan hänföras till icke avdragsgilla levnadskostnader som inte har samband med någon skattepliktig verksamhet. Exempel på detta är stöld av personliga tillhörigheter och förlust på borgensförbindelse som ingåtts utan samband med någon verksamhet.

⁵⁴ 24 § 2 mom. SIL

⁵⁵ SN 2000 s.591

5 Termen finansiellt instrument i SIL

5.1 Den civilrättsliga innebörden

Den skatterättsliga innebörden av termen finansiellt instrument är mycket oklar trots att den förekom på ett flertal ställen i skatteförfattningarna rörande beskattning av kapitalvinster och kapitalinkomster.⁵⁶ Orsaken till oklarheten är att det inte föreligger någon skatterättslig definition av termen. Av propositionen till skattereformen framgår dock att termen finansiellt instrument är hämtad från civilrätten. Det framgår däri också hur lagstiftaren av skattereformen har tolkat termens civilrättsliga innebörd:

”Begreppet finansiella instrument är nytt för skattelagstiftningen. Det är hämtat från den terminologi som används av värdepapperskommittén. I betänkandet värdepappersmarknaden i framtiden (SOU 1989:72, del 2 sid. 298 f.) anges att med finansiella instrument avses alla typer av fondpapper och andra rättigheter eller förpliktelser avsedda för handel på värdepappersmarknaden. Det gäller alltså värdepapper som förekommer när företagen och staten lånar upp pengar eller i övrigt får tillskott från allmänheten. Även om aktier i framtiden kommer att finnas i ett värdepapperslöst system, omfattas de av begreppet finansiellt instrument. Även andra instrument som inte har omedelbar riskkapitalförsörjningskaraktär, t.ex. optioner, omfattas av begreppet.”⁵⁷

Civilrättsligt så föreligger det en definition i lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument där det i 1 kap. 1 § stipuleras:

---

⁵⁶ Se t.ex. 24 § 1 mom., 24 § 2 mom., 24 § 4 mom., 27 § 1 mom. och 29 § 1 mom. SIL.

”I denna lag betyder
finansiellt instrument: fondpapper och annan rättighet eller förpliktelse
avsedd för handel på värdepappersmarknaden.”

I lagen används termen som en samlingsbeteckning för alla instrument som förekommer på värdepappersmarknaden. Det föredragande statsrådet uttalar i förarbetena till bestämmelsen att ett instrument är avsett för allmän omsättning om det är konstruerat på sådant sätt att det enkelt och smidigt kan överlåtas på värdepappersmarknaden.⁵⁷ Det anförs att instrumentet för varje behörig innehavare bör medföra en självständig, av föregående innehavares förhållande oberoende rätt att göra handlingen gällande. Som ett exempel på ett sådant instrument nämns löpande skuldebrev, aktier, konvertibla skuldebrev och standardiserade optioner. På grund av uttalandena i förarbetena vill Arvidsson hänföra även växlar och checkar till uttrycket finansiellt instrument.⁵⁸ Detta invänder Gäverth emot, då han anser att uttrycket värdepapper är vidare än uttrycket finansiellt instrument. Det förra innefattar nämligen även växlar och checkar vilket det senare inte skulle göra.⁵⁹ Arvidsson menar att med lagen om handel med finansiella instrument och dess förarbeten som utgångspunkt torde såväl växlar som checkar enligt hans uppfattning inrymmas i begreppet finansiellt instrument, eftersom de på ett enkelt och smidigt sätt kan omsättas på kapitalmarknaden. Att det är fråga om värdepapper råder dock inget tvivel om. Hur de två begreppen finansiella instrument och värdepapper i civilrättsligt hänseende förhåller sig till varandra är i och för sig oklart, eftersom det inte finns någon entydig, civilrättslig definition av det senare begreppet. I förarbetena till lagen om handel med finansiella instrument anges emellertid att begreppet värdepapper avser en handling som tillförsäkrar innehavaren en viss rättighet som kan omvandlas till pengar.⁶¹

---

⁵⁷ Prop. 1989/90:110 sid. 722.

⁵⁸ Prop. 1990/91:142 sid. 87

⁵⁹ Richard Arvidsson ” Om aktieägartillskott- Några synpunkter på den skatterättsliga behandlingen av kapitaltillskott som en aktieägare lämnar till sitt aktiebolag. ”, SvSkT 9/2000 sid. 887.

⁶⁰ Leif Gäverth, ” Det finansiella instrumentet förblir ostämt? ”, SN 1999 sid. 722

⁶¹ Prop. 1990/91:142 sid. 85.

Även detta uttalande tyder enligt Arvidsson på att uttrycket finansiellt instrument bör ha en vidare innebörd än vad Gäverth hävdar att det har och därmed omfatta växlar och checkar.⁶² Arvidsson anför vidare att kraven för att en rättighet skall klassificeras som finansiellt instrument i civilrättsligt hänseende är mycket låga.⁶³ Grunden för detta är, enligt Arvidsson, att ett finansiellt instrument behöver inte vara en handling i form av paper utan kan vara en papperslös rättighet, t.ex. en aktie registrerad hos VPC. Kravet är endast att instrumentet kan överlåtas på en marknad och på så vis omvandlas till pengar eller dylikt. Dessutom finns inte heller något krav på att instrumentet skall vara föremål för någon form av marknadsnotering eller omsättning. Avsikten med utgivandet av ett finansiellt instrument, fortsätter han, behöver inte ens vara att det skall bli föremål för omsättning på en sådan marknad om det skulle bli aktuellt att överlåta det. Härigenom är aktier i fåmansföretag finansiella instrument även om utgivandet av aktierna inte har skett för att dessa skall bli föremål för en omsättning.⁶⁴ Här avslutas framställningen av den civilrättsliga definitionen av begreppet finansiellt instrument.

5.2 Den skatterättsliga innebörden.

5.2.1 Inledning.

Detta avsnitt kommer att inledas med en genomgång av den kammarrättspraxis som handlar om fordran mot eget bolag och avdragsmöjligheten enligt 24 § 2mom. SIL vid konkurs. En anledning till det stora antal fall som berör ovannämnda problematik är att det inte föreligger någon skatterättslig definition av begreppet finansiellt instrument. För att göra det hela värre så har varken lagstiftaren eller Regeringsrätten

---

⁶² Arvidsson, SvSkT 9/2000 sid. 887.

⁶³ O.a.a. sid. 888

klargjort omfattningen av begreppet finansiellt instrument. Detta har lett till en flora av fall i kammarrätterna som i många fall pekar i rakt motsatt riktning. Det är t.o.m. så att det förekommer domar där samma kammarrätt kommit till olika slutsatser i samma typ av mål. Vad man skall komma ihåg är att underrättspraxis endast kan tjäna som viss vägledning. Trots den brist som det är att det inte föreligger klara riktlinjer från antingen lagstiftaren eller regeringsrätten, så har RSV aviserat om en restriktivare hållning gentemot de skattskyldiga då det kommer till avdragsrätten för förluster för fordringar på eget bolag vid en konkurs.⁶⁵ Som grund för sin nya hållning har man lagt de kammarrättsdomar som gått RSV:s väg, allt för att underlätta för de lokala skattemyndigheterna att lösa sina dilemman i dessa frågor. Tidigare har RSV:s åsikt varit vilken bl.a. framkommit i ”Handledning för beskattning av inkomst och förmögenhet.”⁶⁶

”Enligt RSV:s mening bör någon åtskillnad inte göras mellan förlust på aktier o.dyl. och andra investeringar. Investeringen måste dock ha en sådan karaktär att det är fråga om en reell och påtaglig fordran som dessutom ska kunna göras till föremål för någon form av omsättning. Det innebär bl.a. att fordran ska vara förenad med marknadsmässiga villkor vad avser ränta och säkerhet m.m. så att en marknadsmässig värdering kan göras.”

Målet med denna del av framställan är att jag vill visa vad som framkommit i praxis från kammarrätterna och om den nya synen från RSV:s står i strid med eventuella förarbeten, doktrin eller övrigt, innan jag ger mig i kast med att försöka klargöra en skatterättslig definition av termen finansiellt instrument enligt de som kritiserat RSV:s förhållningssätt i denna fråga.

---

⁶⁴ O.a.a. sid. 888

⁶⁵ RSV:s skrivelse 000210, ” Några frågor rörande skattemässig behandling av vissa slag av fordringar m.m.

⁶⁶ Handledning för beskattning av inkomst och förmögenhet, 1999 s. 422.

5.2.2 Praxis från kammarrätterna- Inlåning till eget bolag utan lånehandling.

Kammarrätterna har i några fall haft att ställning till om huruvida det för avdragsrätt för en fordran av nämnda slag vid en konkurs, behövs en manifestation i form av en lånehandling och uttalar i samband med detta bl.a. i dom från KRNG med mål-nr. 3764-1995 (lagakraftvunnen) där omständigheterna i korthet var så att en aktieägare hade en fordran på sitt bolag vilken framgick av bolagets balansräkning, dock fanns ingen upprättad lånehandling över låneförhållandet. Vid 1993 års taxering begärde aktieägaren avdrag för sin fordran enligt 24 § 2 mom. SIL, då bolaget försatts i konkurs samma år. Kammarrätten anförde:

”Ifrågavarande fordran har inte avyttrats. Frågan om den hade kunnat avyttrats har mindre betydelse. Det väsentliga är istället huruvida fordringen har representerats av ett sådant finansiellt instrument som avses i ovannämnda bestämmelse, eftersom detta är ett krav för att förlusten skall kunna jämföras med en avyttring...”

”...För att ett sådant instrument skall anses vara för handen bör, enligt kammarrättens mening, krävas att objektet i fråga är avsett för handel på kapitalmarknaden eller åtminstone av den beskaffenheten att det kan bli föremål för sådan handel. Varken Sören Bengtssons fordran på bolaget eller hans utlägg för detta har representerats av något som kunnat utgöra ett finansiellt instrument. Att låneförhållandet framgått av balansräkningen saknar betydelse i sammanhanget...”

Sålunda vägrades avdrag. Även KRNG:s dom med mål-nr. 7404-1998 (överklagad) med liknande omständigheter kom till samma resultat.⁶⁷ Motsatt utgång kom KRNS fram till i domen med mål-nr. 5143-1996 (överklagad) där en person hade en kapitalfordran på ett kommanditbolag

---

⁶⁷ Se även KRNSu:s dom med mål-nr. 777-778-1998.

som försatts i konkurs. Fordran var endast dokumenterad genom konkursbouppteckningen. Kammarrätten anförde först att kommanditbolag omfattas av lagrummet ifråga och fordringen skulle anses avyttrad enligt nämnda lagrum och sålunda medgavs avdragsrätt, då fordringen definitivt har förlorat sitt värde i och med konkursen. RSV:s tolkning av rättsläget enligt sin nya syn:

”...innebär bl.a. att om ett bolag försatts i konkurs är inte bestämmelsen i 24 § 2 mom. SIL tillämplig på inlåning till det egna bolaget i de fall det inte upprättats en lånehandling. I dessa situationer föreligger det inte ett finansiellt instrument i den mening som avses i nämnda lagrum. Avdrag för förlust kan i dessa fall i princip endast medges om den skattskyldige kan visa att det verkligen föreligger en fordran och det dessutom skett en reell avyttring. Avdrag kan således inte medges redan vid konkursutbrottet. Avdraget ska kvoterats, dvs. medges med 70 % av förlusten. Om konkursen avslutas innan en reell avyttring av fordringen har skett, finns inget att avyttra och förlusten är i detta fall således en icke avdragsgill förlust av kapital. För avdragsrätt krävs vidare att förlusten på fordringen inte är att anse som en personlig levnadskostnad (se RÅ85 Aa 204).”⁶⁸

5.2.3 Praxis från kammarrätterna- Inlåning till eget bolag mot utfärdande av lånehandling.

När det kommer till om fordringen har dokumenterats i form av en lånehandling eller endast framgår av bolagets bokföring, avräkningskonto, konkursförvaltarberättelse etc. så saknar det betydelse, enligt RSV, annat än i bevishänseende. Verket gör gällande att man inte bör göra någon åtskillnad mellan det fallet att skuldförhållandet dokumenterats endast genom bolagets bokföring eller att genom att det upprättats en handling mellan ägaren och hans bolag. Oavsett vilket så kan en sådan handling inte

---

⁶⁸ RSV:s skrivelse sid. 2

vara avsett för att enkelt kunna omsättas på värdepappersmarknaden och sålunda inte heller kunna utgöra ett sådant finansiellt instrument i den betydelse som avses i 24 § 2 mom.⁶⁹ SIL. Stöd för denna uppfattning har RSV bl.a. funnit i KRNS:s dom med mål-nr. 8373-1995 och 8375-1995 (överklagad), där omständigheterna var sådana att två större företag upprättat ett enkelt skuldebrev mellan sig i samband med en aktieöverlåtelse. KR konstaterar kort att med den tolkning de gjort av förarbetsuttalandena så kan de inte finna att begreppet finansiellt instrument är avsett att innefatta ett sådant enkelt skuldebrev varom det här var fråga om.

Ett fall som pekar i rakt motsatt riktning är KRNG:s dom med mål-nr. 1269-1998 (lagakraftvunnen) där en fåmansföretagare lånade ut pengar till sitt bolag. I låneöverenskommelsen angavs inte några villkor angående återbetalning, ränta, uppsägning o dyl. Sedermera försattes bolaget i konkurs och fordringsägaren begärde avdrag enligt 24 § 2 mom. SIL då fordran ej avyttrats. Efter att KR:n referat till förarbetena⁷⁰ så finner man att:

”Enligt kammarrättens mening framstår det som klart att Gerd Sundelius fordring på Sunfast AB omfattas av bestämmelserna i 29 § 1 mom. och 2 mom. SIL. Med hänsyn härtill och till att fordringen, likaväl som aktierna i bolaget, skulle ha kunnat vara föremål för allmän omsättning finner kammarrätten att den, trots att allmänna villkor saknas, får anses utgöra ett finansiellt instrument i den mening som avses i 24 § 2 mom. SIL.”

Av detta kan utläsas att KRNG ansett att fordring som omfattas av 29 § SIL också utgör ett finansiellt instrument enligt 24 § SIL. Vad som också kan utläsas är att KRNG anser att det behövs en handling som styrker låneförhållandet, eftersom man i dom med mål-nr. 7404-1998⁷¹ haft likartade förhållanden som i det nyss refererade, men med den skillnaden att

---

⁶⁹ RSV:s skrivelse sid. 3

⁷⁰ Speciellt SOU 1997:2 sid. 362f.

⁷¹ Se under punkten 2.2.2. ovan.

i det senare fallet så omnämns fordran endast i konkursbouppteckningen.

Gäverth anser att:

”Således har samma kammarrätt kommit fram till vad som synes vara principiellt sett oförenliga utgångar i denna rättsfråga.”⁷²

5.2.4 Begreppet ”utgiven”.

Leif Gäverth⁷³ utvecklar sina synpunkter i artikeln publicerad i SN⁷⁴ på vad som skall anses som ett finansiellt instrument, och menar att förutom att värdepapperet (instrumentet) skall vara avsett för, eller enkelt kunna vara föremål för, handel och omsättning på värdepappersmarknaden (eller penningmarknaden) skall, för att avdrag skall kunna medges enligt bestämmelserna i 24 § 2 mom. SIL, handlingen även vara ”utgiven” (jmf emitterad) av det bolag som har trätt i likvidation eller försatts i konkurs.⁷⁵ Vad som menas med ”utgivet” är, enligt Gäverth, inte helt givet. Dock menar att han att en förutsättning är att en överlåtbar handling har upprättats.

”I annat fall kan någon ”handel” i praktiken knappast förekomma, även om man i princip kan överlåta fordringar som inte är manifesterade i form av ett skriftligt dokument eller liknande. Jämställt med sådan upprättad handling ät t.ex. sådana av bolag utgivna rättigheter som finns tillgängliga i avstämningsregister enligt aktiekontolagen och där överlåtelser m.m. kan registreras på ett säkert sätt.”⁷⁶

Som ovan redovisats i rättsfallen så är Gäverths och RSV:s mening den att en fordran som endast dokumenterats genom ett avräkningskonto mellan bolaget och dess ägare eller genom att upptas i bolagets balansräkning är

---

⁷² Gäverth, sid. 718.

⁷³ Gäverth är även en av medförfattarna till RSV:s nämnda skrivelse.

⁷⁴ SN 1999 sid. 715ff.

⁷⁵ Gäverth, sid. 725.

⁷⁶ Gäverth, sid. 725.

inte ett av bolaget utgivet värdepapper. Det räcker inte heller att fordran fastställts i samband med konkursbouppteckningen eller liknande. Gäverth menar att det krävs någon form av dokument som enkelt går att omsätta på en finansiell-/kapitalmarknad för att man skall kunna anse det som utgivet.⁷⁷ Skulle det vara så att man med uttrycket ”utgivet” menar någon form av emitterade värdepapper,⁷⁸ så skulle man direkt kunna utesluta fordringar mellan delägare och deras fåmansföretag och detta oavsett om det upprättats en formell lånehandling eller inte.⁷⁹ Senare i framställningen redovisas en reservation av Gäverth i frågan.⁸⁰

SKM avser att tillämpa den mer restriktiva linjen fr.o.m. inkomståret 2000. Man anför att i de fall man för process angående tidigare inkomstår och därvid har tillämpat denna mer restriktiva linje, bör dessa kunna fullföljas på avsett vis.⁸¹

5.2.5 Diskussionen i doktrinen

En skatterättslig definition av termen ”finansiellt instrument” saknas i lagstiftningen liksom ett avgörande från Regeringsrätten, vilket har lett till, som ovan redovisats, att RSV har på grundval av ett fåtal kammarrättsavgöranden och sin tolkning av förarbetena gjort en mycket snäv tolkning av termen i sin skrivelse.⁸² Stark kritik har riktats mot att man på detta sätt lägger olika domar från underinstanserna, vilka i sig inte är prejudicerande och dessutom ger en splittrad bild av rättsläget som grund för en rättsuppfattning. Med en sådan bakgrund som kammarrättsfallen ger så kan man endast använda dessa domar i exemplifierande syfte. Dessutom,

---

⁷⁷ Gäverth, sid. 725.

⁷⁸ Dvs. i realiteten utgivande av ett stort antal liknande fordringsrätter till företrädesvis allmänheten.

⁷⁹ Gäverth, sid. 726.

⁸⁰ Se under punkt 5.2.5. Not 106.

⁸¹ RSV:s skrivelse, sid. 4

⁸² RSV:s skrivelse 000210 Dnr. 1148-00/110.

menar Arvidsson, så har man dragit fel slutsatser av förarbetena.⁸³ Frågan är vilken skatterättslig innebörd man skall ge uttrycket finansiellt instrument. Uttrycket förekom på ett flertal ställen i lagstiftningen och betydelsen av uttrycket är mycket oklar och orsaken står att finna i, som ovan nämnts, att det inte föreligger någon skatterättslig definition. Relevant för detta arbete är vilken betydelse uttrycket har i bestämmelserna 24 § 2 mom., 27 § 1 mom. och 29 § 1 mom. SIL. Av vad som ovan framgått så anser RSV att i nämnda paragrafer har uttrycket den betydelsen att det måste vara en rättighet som är ägnad att bli föremål för handel på värdepappersmarknaden. I annat fall kan rättigheten inte klassificeras som ett finansiellt instrument. För att en fordran som hänförs till 29 § 1 mom. SIL skall vara avdragsgill vid konkurs med stöd av 24 § 2 mom. SIL krävs därför att den är avsedd att omsättas på värdepappersmarknaden, eller med andra ord att det är en fordran som är utformad för handel på värdepappersmarknaden.⁸⁴ Skulle inte denna förutsättning vara för handen så är det inte ett finansiellt instrument enligt den betydelse uttrycket har i 24 § 2 kom. SIL, vilket medför att avdragsrätt inte föreligger för förlust vid konkurs. RSV anser att det i sådana fall är en renodlad kapitalförlust som inte är avdragsgill. Skatterätten har hämtat termen finansiellt instrument från civilrätten. Arvidsson menar att för man civilrättsligt skall kunna klassificera en rättighet som ett finansiellt instrument inte behöver kräva att rättigheten är tekniskt utformad för att omsättas på värdepappersmarknaden utan det bör räcka att rättigheten på ett enkelt och smidigt sätt kan överlåtas på värdepappersmarknaden.⁸⁵ Vilket i sin tur innebär att alla rättigheter som är överlåtbara på en värdepappersmarknad kan hänföras till det civilrättsliga begreppet, t.ex. en aktieägares fordran på sitt aktiebolag. Dessutom, om man använder en analog tolkning av skuldebrevslagen så behöver en rättighet inte heller vara manifesterad i ett skuldebrev för att vara överlåtbar.⁸⁶ Vilket

---

⁸³ Arvidsson, SvSKT 9/2000 sid. 886.

⁸⁴ Arvidsson, SvSKT 9/2000 sid. 888.

⁸⁵ Arvidsson, SvSKT 9/2000 sid. 888. Samma uppfattning uttalas i Löfgren, Kent/Haglund, Lennart, Omstrukturerings, fusion och rekonstruktion, 1996, 3:e uppl. sid. 201. De anför där att även värdepapper som inte primärt är avsedda för handel torde omfattas av begreppet finansiellt instrument.

⁸⁶ Pahlsson, Robert, ” Behöver det finansiella instrumentet stämmas? ”, SN 1996 sid. 530.

visar sig på så sätt att en rättighet mycket väl kan överlåtas på kapitalmarknaden utan att vara manifesterad i form av ett skuldebrev. Arvidsson menar att det inte föreligger några skäl för att skatterätten skall uppställa en strängare definition av begreppet finansiellt instrument än civilrätten.⁸⁷ Denna mening stöds också av vissa uttalanden i förarbetena.⁸⁸ Visserligen definieras civilrättsligt termen finansiellt instrument i 1 kap. 1 § lagen om handel med finansiella instrument som: ”...fondpapper och annan rättighet eller förpliktelse avsedd för handel på värdepappersmarknaden”. Men som Pahlsson framhåller så kan man inte utan reflektion lägga den definitionen till grund för en skatterättslig begreppsbestämning.⁸⁹ Han tillägger att med uttrycket finansiellt instrument: ..”lika väl avses ett instrument med vars hjälp verksamheten i ett fåmansföretag finansieras.”⁹⁰ Varken den allmänspråkliga betydelsen eller lagstiftningens systematik talar för att uttrycket i skatterättsligt hänseende bör omfatta endast sådana instrument som är avsedda att bli föremål för handel. För en tolkning som innefattar båda dessa slag av instrument talar också den generella utformning som lagstiftaren givit uppräkningsarna i 27 § 1 mom. och 29 § 1 mom. SIL.

Pahlsson anför vidare:

”Uttrycket finansiellt instrument är en tämligen vag benämning som rent allmänspråkligt kan ges olika tolkningar. Det framstår också som språkligt rimligt att se benämningen som uttryck för ett synnerligen omfattande begrepp. För detta talar bl.a. lydelsen i 29 § 1 mom. SIL som omfattar ”fordringar och andra finansiella instrument”. På några ställen i lagtexten

---

⁸⁷ Arvidsson, SvSkT 9/2000, sid. 889.

⁸⁸ Se prop. 1990/91:NU 37 där det uttalas att: ”Termen finansiella instrument används som samlingsbeteckning för alla instrument som förekommer på värdepappersmarknaden. Begreppet har i samband med den nyligen genomförda skattereformen också införts i skattelagstiftningen. Därvid har det dock en något *vidare* (*förf. kursivering*) innebörd. ”

⁸⁹ Det bör dessutom påpekas att den är av yngre datum än de aktuella bestämmelserna i SIL. Dock bör påpekas att i förarbetena till skattereformen hänvisas emellertid till förarbeten till lagen om handel med finansiella instrument, se prop. 1989/90:110 sid. 722. Att det föreligger två betydelser av samma term, civilrättsligt respektive skatterättsligt är inte unikt. Jmf t.ex. återbetalning av villkorat aktieägartillskott som civilrättsligt betecknas som utdelning men som skatterättsligt ses som återbetalning av lån.

⁹⁰ Pahlsson, SN 1996 sid. 531.

används uttrycket för att göra mer begränsade avgränsningar, men det tycks då närmast ge uttryck för en delmängd, och något försök till generell definition finns inte i skattelag.”⁹¹

Påhlsson pekar på, vad gäller lagstiftningens systematik, att ett generellt krav på att finansiella instrument skall vara avsedda för handel skulle kunna resultera i betydande oklarheter och kunna ge upphov till oförutsedda problem.⁹² Påhlsson anför även att det framgår av förarbetena till bestämmelserna om beskattning av optioner att ett finansiellt instrument inte heller kräver att en rättighet skall ha anknytning till kapitalmarknaden.⁹³ Lagstiftaren uttalar i förarbetena att bestämmelserna om beskattning av optioner skall gälla för såväl standardiserade som icke standardiserade optioner.⁹⁴ Arvidsson menar att konsekvensen av detta är att även sådan rättigheter som inte är avsedda för handel kan vara finansiella instrument.⁹⁵ Både Påhlsson och Arvidsson menar att uttrycket finansiellt instrument skall omfatta även andra rättigheter än enbart sådana som är avsedd att omsättas på kapitalmarknaden och menar att redan vid objektiv lagtolkning utläses att uttrycket skall ges en mycket vid innebörd. Detta, menar de stöds av uttryckets allmänspråkliga betydelse men framför allt av att lagtexten i 29§ 1 mom. SIL stadgar bestämmelsen är tillämplig på ”fordringar och andra finansiella instrument”.

Arvidsson anför vidare:

---

⁹¹ Påhlsson, SN 1996 sid. 528f.

⁹² Påhlsson, SN 1996 sid. 528 och 531.

⁹³ Påhlsson, sid. 530f.

⁹⁴ Prop. 1989/90:110 sid. 442.

⁹⁵ Mot detta står i och för sig ett annat motivuttalande, som avser bestämmelserna i 24 § 4 mom. 4 st. SIL om beskattning av terminer, se prop. 1990/91:54 sid. 312. Dock torde man, som Påhlsson framhåller, kunna bortse från detta uttalande eftersom det är både oklart och motstridigt. Istället bör man undersöka om det finns sakliga skäl som talar för den ena eller den andra tolkningen. Dessutom kan tilläggas så är sistnämnda uttalande av yngre datum än det förra som skedde i samband med genomförandet av skattereformen, se prop. 1989/90:110 sid. 442. Därför menar Påhlsson och Arvidsson, att det senare och motstridiga uttalandet måste därför tolkas med stor försiktighet. Arvidsson menar vidare att detta förhållande framgår också av förarbetena till den nya inkomstskattelagen i vilka det uttalas att den nya lagen måste innehålla en avgränsning som görs efter tillgångens karaktär och inte efter om den i det enskilda fallet är avsedd för handel på värdepappersmarknaden. För att åstadkomma detta använder förarbetena ordet lämpade istället för avsedda, se SOU 1997:2, del I, sid. 361 och prop. 1999/2000:2, del I. Sid. 509.

”Vid en bokstavstolkning av lagtexten utläses sålunda att alla slag av fordringar omfattas av uttrycket finansiellt instrument. En annan slutsats som kan dras av lagtexten är att ett finansiellt instrument inte behöver vara ett instrument som tekniskt är utformat för att kunna omsättas på värdepappersmarknaden. I annat fall kan självklart inte alla slag av fordringar omfattas av uttrycket finansiellt instrument. Men om uttrycket finansiellt instrument av någon okänd anledning skulle ha en snävare innebörd blir slutsatsen istället att alla slag av fordringar skall jämföras med ett finansiellt instrument. Oavsett hur termen finansiellt instrument skall definieras blir resultatet av en bokstavstolkning av lagtexten i 29 § 1 mom. SIL, att varje fordran som omfattas av denna bestämmelse är ett finansiellt instrument”.⁹⁶

Detta, menar Arvidsson, visar att vid en objektiv lagtolkning av lagtexten är den så pass klar att en vidare undersökning av huruvida förarbetena säger annorlunda är onödig. Men även en subjektiv tolkning, alltså en undersökning av förarbetena, ger vid handen att det går inte att dra någon annan slutsats än att uttrycket skall ha en mycket vid innebörd:

”Detta framgår inte minst av motivuttalandet om innebörden av 24 § 4 mom. 4 st. SIL, som gäller beskattning av terminer. Att det senare har gjorts ett annat, motstridigt, uttalande förtar inte betydelsen av det förra uttalandet med hänsyn till att det gjordes i samband med skattereformen då termen finansiellt instrument infördes i SIL.”⁹⁷

Tolkar man innebörden av uttrycket finansiellt instrument enligt en teleologisk lagtolkningsmetod, så finner man enligt Arvidsson, att uttrycket skall ha en vid innebörd. Detta därför att en snävare tolkning skulle leda till

---

⁹⁶ Arvidsson, SvSkT 9/2000 sid. 890.

⁹⁷ Arvidsson, SvSkT 9/2000 sid. 890.

att vissa områden inom kapitalbeskattningen blev helt oreglerade.⁹⁸ Arvidsson anför vidare att det även skulle innebära asymmetriska skattekonsekvenser för kapitalinvesteringar. Det finns t.ex. varken civilrättsliga eller skatterättsliga skäl till att man vid en konkursituation skall behandla en aktieägars fordran på sitt aktiebolag eller rätten till återbetalning av ett villkorat aktieägartillskott annorlunda än ett ovillkorat aktieägartillskott. Detta därför att det i samtliga fall är en aktieägare som på ett eller annat sätt har tillskjutit kapital till sitt bolag och gjort en kapitalinvestering.⁹⁹ Det kan dessutom påpekas att RSV tidigare själv haft den här anförda uppfattningen. I tidigare upplagor av verkets ”Handledning för beskattning av inkomst och förmögenhet”, har det framgått att det inte bör göras någon åtskillnad:

”...mellan förlust på aktier o.d. och andra investeringar, dvs. när utlånade pengar har använts i bolagets verksamhet, varit normala rörelsemedel eller investeringsmedel.”¹⁰⁰

Dessutom, att begreppet finansiellt instrument skall en sådan vid innebörd stöds även av att begreppet kapitalförlust har fått en alltmer begränsad innebörd under senare år, menar Arvidsson.¹⁰¹

Som framgått tidigare i framställningen¹⁰² så lägger både Gäverth och RSV ett krav på att det finansiella instrumentet skall vara utgivet av det konkursdrabbade företaget för att få erhålla förlustavdrag.¹⁰³ Detta innebär att instrumentet måste ha utgivits för att det skall kunna betraktas som en

---

⁹⁸ Ruthberg, Anne/Ruthberg, Johan/Molander, Lars, Beskattning av värdepapper, 1997, 2:a uppl., sid.39.

⁹⁹ Arvidsson, SvSkT 9/2000 sid. 891.

¹⁰⁰ Se t.ex. Handledning för beskattning av inkomst och förmögenhet m.m. vid 1994 års taxering sid. 413. I upplagan år 2000 sägs: ”Med finansiellt instrument avses enligt prop. 1989/90:110 s. 722 alla typer av fondpapper och andra rättigheter eller förpliktelser avsedda för handel på värdepappersmarknaden. Det kan diskuteras huruvida bestämmelsen gäller sådana fordringar som inte är avsedda för handel. Enligt RSV:s mening bör någon åtskillnad inte göras mellan förlust på aktier o. dyl. och andra investeringar. Investeringen måste dock ha sådan karaktär att det är fråga om en reell och påtaglig fordran som dessutom skall kunna göras till föremål för någon form av omsättning.”

¹⁰¹ Arvidsson, SvSkT 9/2000 sid. 891.

¹⁰² Se under 2.2.4.

¹⁰³ Samma uppfattning har Lövgren/Haglund sid. 201.

överlåtbar handling. Dvs. en fordran som endast dokumenterats genom ett avräkningskonto mellan bolaget och dess ägare eller genom att upptas i bolagets balansräkning eller om en fordran fastställts i samband med konkursbouppteckning, räcker inte för att det skall i praktiken kunna ske någon handel, visserligen kan man i princip överlåta fordringar som inte är manifesterade i form av ett skriftligt dokument eller liknande.¹⁰⁴ Mot detta invänder Arvidsson och menar att visserligen kan man vid en objektiv tolkning av lagtexten uppfatta det som om lagstiftaren uppställer ett krav på att det finansiella instrumentet skall ha utgivits, men menar att man inte skall tolka det som ett generellt krav. Arvidsson lutar sig mot den reservation som Gäverth själv uttalar i sin artikel, och menar att den är mer bärande än vad en objektiv lagtolkning i förstone ger vid handen.¹⁰⁵ Gäverth menar att det går att ifrågasätta hur långt kravet sträcker sig för att ett finansiellt instrument skall anses vara utgivet.

”I och för sig skulle det möjligen kunna vara så att uttrycket ”utgivet” närmast fyller en rent språklig funktion såtillvida att lagstiftaren i 24 § 2 mom. SIL velat markera att det för avdragsrätt förutsätts att det är det bolag som försatts i konkurs som också är den ursprungliga låntagaren (utgivaren).”¹⁰⁶

Arvidsson är inte ensam om sin uppfattning, även Pålsson anser att lagtexten inte rimligen kan innebära att det uppställs ett generellt krav på att ett finansiellt instrument måste ha manifesterats i en speciell handling.¹⁰⁷ Han menar att stöd för denna synpunkt finns i det faktum att aktier och aktieanknutna rättigheter förutsätts sedan flera år existera utan att aktiebrev eller liknande handlingar upprättats. Detta gäller för alla typer av aktiebolag. Även derivatmarknaden tillämpar denna ordning. Däremot registreras naturligtvis innehav och överlåtelser i databaser och liknande, men detta är administrativa åtgärder av praktisk betydelse, t.ex. i

---

¹⁰⁴ Gäverth, sid. 725.

¹⁰⁵ Arvidsson, SvSKT 9/2000 sid. 892.

¹⁰⁶ Gäverth, sid. 726.

bevishänseende. Pålsson menar att det är svårt att se något sakligt skäl för att de skulle ges betydelse för lösningen av en skatterättsfråga.¹⁰⁸ Han anför vidare att det inte varit skattelagstiftarens avsikt att upprätthålla ett fysiskt ”värdepapperskrav” för aktiers kvalifikation som finansiella instrument. Det, menar Pålsson, framgår tydligt av motiven till skattereformen:

”Även om aktier i framtiden kommer att finnas i ett värdepapperslöst system, omfattas de av begreppet finansiellt instrument.”¹⁰⁹

---

¹⁰⁷ Pålsson, sid. 530.

¹⁰⁸ Pålsson, sid. 530.

¹⁰⁹ Prop. 1989/90: sid. 722.

6 IL:s införande

6.1 Inledning- Allmänt.

Den nya inkomstskattelagen (IL) skall tillämpas första gången vid 2001 års taxering. Den ersätter ett trettiotal lagar, i första hand 1928 års kommunalskattelag och 1947 års lag om statlig inkomstskatt. Det är fråga om en omfattande lagteknisk bearbetning men bara ett fåtal materiella ändringar. Dessa syftar i huvudsak till att undanröja inkonsekvenser eller förbiseenden vid tidigare lagstiftning.¹¹⁰

Inriktningen har varit att i den nya lagen samla alla bestämmelser om hur man beräknar underlaget för kommunal och statlig inkomstskatt och om skatteberäkningen, dock har vissa lagar av speciell natur, liksom lagar som snart förlorar sin aktualitet eller föreslagits bli upphävda, lämnats utanför. Fördelarna med alternativet att ha en enda lag har vägt över, jämfört med om man delat upp i flera lagar t.ex. efter inkomstslag eller för fysik respektive juridisk person. Anledningen till detta står främst att finna i att många bestämmelser är gemensamma och att det därför skulle finnas ett omfattande behov av hänvisningar eller dubbelreglering.

Lagen består av tolv avdelningar med sammanlagt 66 kapitel. Den inleds med gemensamma grundläggande bestämmelser, definitioner och förklaringar samt bestämmelser om skattskyldighet och om inkomster och utgifter som är undantagna vid beskattningen. Därefter följer en avdelning för varje inkomstslag. Efter dessa kommer ytterligare gemensamma bestämmelser om kapitalvinster, fåmansföretag, pensionssparande, familjebeskattning, naturainkomster, allmänna avdrag, grundavdrag,

---

¹¹⁰ Prop. 1999/2000:2 Del 1 s.1.

skatteberäkning och ackumulerad inkomst. Paragraferna är inte indelade i moment och det finns inte några anvisningar till paragraferna.¹¹¹

I IL har flera uttryck bytts ut som sedan länge använts i skattelagstiftningen. Som exempel kan nämnas att man använder *kapitalvinst* och *kapitalförlust* istället för *realisationsvinst* och *realisationsförlust*.¹¹² Dessutom så används istället för *vederlag* eller *köpeskillning* vid försäljning, begreppet *ersättning*. Uttrycket finansiellt instrument användes ej heller längre utan istället andra alternativ beroende på sammanhanget. (se mer därom nedan).

6.2 Vissa skatterättsliga uttryck i IL

Begreppet ”finansiellt instrument” utmönstras ur författningarna i och med införandet av den nya inkomstskattelagen (IL). Detta ersätts med en rad nya begrepp såsom: värdepapper, delägarätter, tillgångar och fordringsrätter. Frågan som uppkommer, med relevans för detta arbete, är om man därmed löst upp den gordiska knut som det gamla begreppet åstadkom. I förarbetena¹¹³ har man valt att se på det som så att man säger att:

”Enligt vår uppfattning används *finansiellt instrument* i vissa fall bara som en samlingsbeteckning vid hänvisningar. I andra fall är det tveksamt om

---

¹¹¹ Prop. 1999/2000:2 Del 1 s.476ff

¹¹² Inom skatterätten har man sedan länge använt begreppet *realisationsförlust* / *realisationsvinst* som beteckning på vissa förluster / vinster vid försäljning av tillgångar. Utom i lagtext används uttrycket *realisationsförlust/realisationsvinst* sällan. Istället används kortformen *realförlust* / *reavinst*. Skattelagskommittén (SLK) övervägde att införa dessa uttryck i lagtexten, eftersom de är inarbetade och kända hos allmänheten, men bestämde sig för att inte göra det. Orsaken till detta står att finna i att den bakomliggande innebörden i uttrycken ofta inte är kända och att ett utbyte skulle leda till att orden blir ännu mer frikopplade från sin egentliga innebörd. SLK fastnade istället för att använda uttrycken *kapitalförlust* / *kapitalvinst*. Begreppet *kapitalvinst* används sedan tidigare för att mer allmänt beteckna vinster av det slag som i dag beskattas som *realisationsvinster*. En annan orsak är att det anknyter till motsvarande beteckning i andra språk.

¹¹³ Prop. 1999/2000:2 Del 1 s.509.

uttrycket har en viss avgränsningsfunktion men i något fall är det klart att det är så”.

Nedan går igenom de begrepp som ersatt det gamla. Avsnittet avslutas med en bedömning.

6.2.1 Hänvisningsfallen.

I förarbetena till nya IL så har SLK gjort en uppdelning av begreppet ”finansiellt instrument” i två olika kategorier, hänvisningsfall och avgränsningsfall.¹¹⁴ Vad gäller hänvisningsfallen, så anses som rena hänvisningsfall 53 § 1 mom. KL (3 kap. 19 § IL), 3 § 12 mom. SIL (57 kap 2 § andra stycket IL), 3 § 12 b mom. SIL (57 kap.7 § andra stycket), 3 § 12 d mom. SIL (43 kap. 13 § SIL), 6 § 1 mom. SIL (3 kap.19 § IL), 24 § 1 mom. SIL (44 kap. 21 § andra stycket IL), 24 § 7 mom. SIL (50 kap. 7 § IL) samt 27 § 2 mom. första stycket SIL (48 kap. 7 § IL).

I punkt 3 a av anvisningarna till 32 § KL (11 kap. 15 § IL) torde det sakna betydelse om det är en hänvisning eller en avgränsning, eftersom det är en förutsättning enligt bestämmelserna i övrigt att minst 80 % av de aktuella tillgångarna förvärvas av andra än aktieägare och anställda. Detsamma gäller 27 § 2 mom. tredje stycket SIL (48 kap. 15 § IL), eftersom regeln bara gäller marknadsnoterade tillgångar. I dessa fall har SLK bytt ut uttrycket *finansiella instrument* mot andra uttryck och i något fall utformat bestämmelsen så att någon direkt motsvarighet inte behövs. Ibland har kommittén använt *delägarätter*, som har förts in som ny betydelse på de tillgångar som avses i 27 § 1 mom. SIL (t.ex. 48 kap.15 § IL). I andra fall används termen *tillgångar* och några gånger har kommittén ändrat till *värdepapper*.

---

¹¹⁴ Prop.1999/2000:2 Del 1 s. 509-510, se även SOU 1997:2

6.2.2 Avgränsningsfallen

SLK har övervägt om begreppet ”finansiella instrument” har en avgränsningsfunktion i vissa fall. SLK drar den slutsatsen att i 24 § 2 mom. 1 st. 3:e men. SIL (44 kap. 7 och 8 §§) och 24 § 4 mom. 6:e st. SIL (44 kap. 33 och 34 §§) måste uttrycket ha samma innebörd och menar att avsikten kan ha varit att uppnå en avgränsning.¹¹⁵ Det kan vara så att sannolikt har tanken varit att avgränsningen skall omfatta aktier och annan allmän kapitalanskaffning i form av obligationer, konvertibla skuldebrev och dylikt, dvs. tillgångar som är lämpade för allmän omsättning. Dock menar man att:

”Olika skäl, bl.a. att andelar i ekonomiska föreningar omfattas och att 29 § 1 mom. SIL kan ge anledning att anta att *alla* fordringar skall anses som finansiella instrument, har emellertid lett till uppfattningen att så gott som alla fordringar faller under bestämmelsen. Frågan har emellertid aldrig prövats i högsta instans. SLK föreslog att *finansiellt instrument* skulle bytas ut mot *värdepapper*, men uttalade att avsikten inte är att göra en materiell ändring.”¹¹⁶

Att det nya uttrycket inte skall ha en inskränkande funktion uttalar även departementschefen. Han framhåller att det i dessa sammanhang är svårt att hitta något annat samlande uttryck än det av SLK föreslagna uttrycket värdepapper. Ett alternativ vore i och för sig att räkna upp vilken sorts tillgångar som avses.¹¹⁷ Departementschefen framhåller att man i 44 kap. 7 och 8 §§ IL skulle kunna använda uttrycken delägarrätter och fordringsrätter. Men då måste man lägga till olika tillgångar som bärare av rättigheter, t.ex. råvaruterminer och råvaruoptioner. Eftersom det kan vara svårt att fånga upp dessa tillgångar i ett uttryck är detta alternativ inte heller bra. Det är därför bättre att använda det samlande uttrycket värdepapper.¹¹⁸

---

¹¹⁵ SOU 1997:2 del I, sid. 362 f.

¹¹⁶ SOU 1997:2 del I, sid. 362 f.

¹¹⁷ Prop. 1999/2000:2, del I, sid. 512.

¹¹⁸ Arvidsson, SvSKT 9/2000 sid. 896

Om innebörden av detta uttryck framhåller departementschefen vidare följande:

”Uttrycket värdepapper har använts sedan länge, både i inkomstskattelagstiftningen och i civilrättslig lagstiftning. Det används också på tillgångar som inte materialiserats i form av ”paper”, t.ex. aktier som finns i ett värdepapperslöst system. När uttrycket används i IL har det olika innebörd i olika paragrafer. Så är fallet även i andra lagar. Oftast kan man av sammanhanget läsa ut vilka typer av värdepapper som omfattas. I avsaknad av ett uttryck som passar bättre kan det användas i IL på det sätt som SLK har föreslagit.”¹¹⁹

Arvidsson menar att man explicit i förarbetena uttalar att uttrycket värdepapper i 44 kap. 7 och 8 §§ IL inte innebär någon materiell ändring i förhållande till begreppet finansiellt instrument i 24 § 2 mom. SIL. Det uttalas också att uttrycket värdepapper i dessa bestämmelser inte har en inskränkande funktion utan att det istället är ett samlande uttryck där delägarrätter och fordringsrätter endast är en delmängd av olika tillgångar som omfattas. Konsekvensen av Arvidssons resonemang blir att enkla fordringar, vilka vi avhandlat ovan i tidigare avsnitt, kommer att omfattas av den nya regleringen i IL, liksom han ansåg att enkla fordringar omfattades av begreppet "finansiellt instrument" i den betydelsen det hade i 24 § 2 mom. SIL. Mot detta skall ställas RSV:s syn på regleringen i nya IL där man menar att de aktuella fordringarna faller under uttrycket fordringsrätt enligt IL men bör enligt deras uppfattning inte hänföras till sådana värdepapper som avses i 44 kap. 8 § IL.¹²⁰ Man anför vidare att vad som ovan sagts om avdragsrättsrätt vid förluster på fordringar på egna bolag enligt reglerna i SIL gäller därför i tillämpliga delar även vid tillämpning av IL:s bestämmelser om avdrag för förlust på sådana fordringsrätter. Ser man till vad detta skulle innebära för mitt arbetes del, så blir konklusionen den

---

¹¹⁹ Prop. 1999/2000:2, del I, sid. 512.

¹²⁰ RSV:s skrivelse, sid. 3.

att RSV menar att i nya IL så är inte enkla fordringar avdragsgilla vid en konkurs, såsom de inte heller var avdragsgilla under den gamla regleringen.

7 Avslutning

Inledning

Frågeställningen i min uppsats är ju som bekant, huruvida en enkel fordran som riktar sig mot ett bolag och innehas av en aktieägare är avdragsgill vid en konkurs av hans bolag? Tidigare i framställningen har framkommit synpunkter från olika håll men i denna del vill jag bara avslutningsvis dela med mig av några enkla funderingar vilka har uppkommit under arbetets gång.

Först vill jag fastslå att det enda som är klart är att det är oklart. Vad jag menar är det föreligger en massa åsikter, välgrundade i många fall, men ändå ”bara” från en lägre nivå. Detta sagt utan att förringa doktrin, lägre instanser och myndigheter. Jag upplever det som en stor brist att inte lagstiftare eller högsta instans klargjort vad som gäller i de här frågorna, tillfälle finns då det ligger några fall och väntar på prövningstillstånd medan andra har nekats. Samtidigt skall man komma ihåg att det är ett omfattande område, så att ett rättsfall kanske inte täcker alla de nya variationer som skatterättarna så kreativt brukar uppfinna efter varje nytt fall. Det är kanske en möjlig orsak till tystnaden. Det väcker i sin tur frågor som vilket ansvar man har som högsta instans. Ser man till lagstiftaren så kommenterar han bara helt kort betydelsen av ”finansiellt instrument” i förarbetena till nya IL genom att ungefär säga: Fordringar både kan och inte kan omfattas av begreppet ”finansiellt instrument” i den lydelse den har i 24 § 2 mom. SIL. Inget entydigt svar finns då det aldrig har prövats, menar man vidare. Som en hjälp inför tillämpningen av nya IL så tillägger man att ingen materiell ändring är avsedd då man utmönstrar det gamla begreppet och ersätter det med ett nytt. Detta, menar jag, lämnar återigen fältet fritt för spekulationer och funderingar. Således verkar det ha uppstått ett status quo läge, där

ingenting verkar ha fått sin lösning. I varje fall ingenting med lösning för min uppsats som det verkar.

Min åsikt vad gäller det äldre begreppet ”finansiellt instrument” är att, eftersom RSV inbegriper andelar i ekonomiska föreningar och aktier i fåmansbolag i sin tolkning av begreppet, också skulle räkna in fordringar. Ytterligare stöd för denna uppfattning har som ovan framgått stått att finna i de resonemang som förts av Arvidsson och Pahlsson. Där instämmer jag i de invändningar som de båda haft mot RSV:s argumentering i dessa frågor. Precis som de så ställer jag mig också undrande till att man på grundval av ett fåtal avgöranden i underrätterna och oklara uttalanden i förarbetena så självklart formulerar en skrivelse som innebär en hårdare hållning gentemot de skattskyldiga.

Vad gäller de olika typer av fordringar som avhandlats ovan så menar jag att man i fallet med aktieägartillskott inte borde olikbehandla avdragsrätten, såsom RSV gör vad gäller de villkorliga aktieägartillskotten då man menar att någon giltig fordran inte förligger innan bolagsstämmobeslut, och om företaget konkursar inte medför någon möjlighet till avdrag. Detta till skillnad mot de ovillkorliga aktieägartillskotten där man får räkna in tillskottet i anskaffningskostnaden. Här borde neutralitet råda mellan de båda formerna av tillskott.

Min åsikt är också att i nya IL så sägs att ingen materiell ändring är avsedd, detta menar jag, får ligga till grund för min uppfattning att fordringar även i framtiden skall ges avdragsrätt vid en konkurs. I varje fall fram till att lagstiftaren säger annat eller att RR frambringar ett fall av annan uppfattning.

Litteraturförteckning

Litteratur

Lodin, Lindencrona, Melz, Silfverberg, Inkomst – en läro- och handbok i skatterätt, 7:e uppl.

Löfgren, Kent/Haglund, Lennart, Omstrukturering, fusion och rekonstruktion, 1996, 3:e uppl.

Ruthberg, Anne/Ruthberg, Johan/Molander, Lars, Beskattning av värdepapper, 1997, 2:a uppl.

Artiklar

Algotsson, Tomas Skatterättsliga frågor kring aktieägartillskott, SN 1993 sid. 587f.

Alhager, Magnus Anskaffningsvärde i samband med beskattning av indirekt förmån, SN 1999 sid. 223f.

Arvidsson, Richard Några synpunkter på den skatterättsliga behandlingen av kapitaltillskott som en aktieägare lämnar till sitt aktiebolag, SvSkT 9/2000 sid. 847f.

Berglöf, Sigvard Infriande av borgen, en fråga om avdrag, SvSkT 2/99 sid. 140f.

Gäverth, Leif Det finansiella instrumentet förblir ostämt?, SN 1999 sid. 715f.

Lindskog, Stefan Om kapitaltillskott, JT 1992/93 sid. 827f.

Påhlsson, Robert Behöver det finansiella instrumentet stämmas?, SN 1996 sid. 527f.

Söderlund Lars Anskaffningskostnad på fordringar, SN 2000 sid. 587f.

Offentligt tryck

RSV, *Handledning för beskattning av inkomst och förmögenhet m.m. vid 2000 års taxering*. Nedladdat från www.rsv.se/skatter/handledning/skattehandl_00/kap19.html

RSV, *Några frågor rörande skattemässig behandling av vissa slag av fordringar m.m.*, skrivelse 000210. Dnr. 1148-00/110

SOU 1941:9

SOU 1989:72

SOU 1997:2

SOU 1998:1

SkU 1984/85:2

Prop. 1989/90:110

Prop. 1990/91:54

Prop. 1990/91:142

Prop. 1990/91:NU 37

Prop. 1999/2000:2

Rättsfallsförteckning

Mål från Högsta domstolen

NJA 1988 s. 620

Mål från Regeringsrätten

RÅ85 1:10

RÅ 1986 ref. 48

RÅ 1987 ref. 89

RÅ 1988 ref. 65

RÅ 1988 not 567

RÅ85 Aa 204

RÅ 1987 ref. 102

RÅ 1987 ref. 145

RÅ 1988 ref. 148

RÅ 1:89

Mål från Kammarrätterna

KRNG

Mål-nr. 3764-1995

Mål-nr. 1269-1998

Mål-nr. 5469-1998

Mål-nr. 171-1999

Mål-nr. 3780-1997

Mål-nr. 2365-1998

Mål-nr. 7404-1998

KRNJ

Mål-nr. 2984-1998

Mål-nr. 3993-1998

KRNS

Mål-nr. 8373-1995

Mål-nr. 5143-1996

Mål-nr. 7806-1999

Mål-nr. 8375-1995

Mål-nr. 5512-1998

KRNSu

Mål-nr. 1252-1996

Mål-nr. 2861-1998

Mål-nr. 777-778-1998